

12
eil. BOKŲVIČIUS Jonas, s. Petro,
2 atakiras atsargos batalijonas, 3 mok.
kuopa, 4-tas būrys, vasaros stovykla,
1944 m. gegužės mėn. 22 d.

Gyvenimo aprašymas.

Aš kilęs iš LTER Alytaus miesto. Mano tėvas prieš pildijį ka-
rą /1914/ baigė Veiverių mokytojų seminariją. Kaip pašangus moky-
tojas /socialistas/ buvo caristinės valdžios nustatytas mokytojauti
į Lenkijos gilumą - Petrokovo guberniją, Staro-Gatko kaimą, prie
Lodžės, kur man tako gimti 1914 m. vasario 11 dieną. Tėvas buvo
D.Karo pradžioj mobilizuotas. Išvykome į Rusiją. Motina lieka gyven-
ti Saratove, o tėvas metais aktyviai į revoliucinį veikimą. 1921 m.
tėvas buvo. Jis buvo užsitarnavęs pareigas Načalnik vojak VČK
zapadnoj granicy. Tais pat metais motin grįžo į savo gimtinę
- Lietuvą. Apsigyvename gimtajame mieste Alytuje. Motin užsiima
siuvėjos amatu. 1925 m. išteka už pil. Roko Guduko, kilusio iš
Kerkinės valsč., Baitininkų km. Jie per ilgą laiką darbščiai
ir taupiai gyvendami prasigyvena ir tampa pasiturintieji Alytaus
gyventojai. Mano patėvis Rokas Gudukas žmogus nerūškantis, negerian-
tis, laisvamaniis ir taip vedinamu "Kairių pažiūru" žmogus. Visu dar-
bo žmonių gerbiamas. Visą laiką dirba Alytaus kelių ruoškrajoms.
Mane tėvai auklėjo griežtai, bet svarbiausia norėjo mano išmokslin-
ti ir padaryti laisvos profesijos žmogumi, kaip gydytoju, provizo-
rium ir t.t. Aš mokiausi neblogo ir 1932 mt. baigiau Alytaus
valstybinę gimnaziją. Čia, gimnazijoje, jau senai buvo pasireiškęs
moksleivių socialistų veikimas. Aš jau ketvirtoj klasėj gimnazijos
mokytojo Kazio Klimavičiaus paveiktas, stoju į šią moksleivių
soc. "Aušrininkų" s-ą. Iš to laiko pažangios moksleivijos šioje
sąjungeje buvo: Prieskenis, Butkevičius Jonas, Klimavičius Vt.,
Klimavičius Juozas, Jakušionis Pranas, Simanavičius Vladas,
Broknyė ir kiti. Universitete pradėdau tėvų varčiąsias studijuoti
medicinos fakultete farmaciją. Moksles a.kvei visuotiniškai, bet

67
662
rastos kai-
na žemės.
939 m. pie-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sdiuose.
Andrabačio
unimo orga-
nizacijoje
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

preštavo
venė į Mari-
stavis,
ius su
q aerodro-
r naud.
ventojai
są tabu-
bavo II
rą kamara-
tarpe ke-
savo laiko-
1.-39.XI.

patraukimo prie šio nebuvo. Mano viliojo žurnalizmas, literatūra, bei feljetonai. 1935 metais atstovė laikui tarnauti kariuomenėje. Baigiu 11-tą aspirantų laidą ir gaunu atsargos jaunleitenanto laipsnį. Grįžtu į universitetą ir tęsiu pradėtą mokslą. 1937 m. vargo žmonių nemorėjau būti pėsiu. Nuo 1937 metų pradėu studijuoti universitete savo uždirtu litu. Dabar gaunu tikrą supratimą darbo ir eksploatacijos. Dirbu Kauno miesto savivaldybėje autobusu konduktoriumi, kontrolieriumi, atstovės skyriuje tabeliškin, dirbu prie statybos eilinių darbininkų. Daug uždirtu iš pašalinio darbo, mokau lietuvių kalbos mokinius, dažnai reklamuju, plaudus, komissio uždavias ir t.t. 1938 m. vasarą lieku bedarbiu ir jau metu universitetą. Pamatau, kad nėra tikslo baigti farmaciją ten, kad pasikvi, neturint savo vaistinės, būti eksploatuojamas už kelis šimtus litų. Lieku studentu bedarbiu - valkata. Draugauju su tokiomis pat proletarais. Tėvai, sužinoję, parsiveža mane iš Kauno į Alytų ir įkalba man stoti į Aukšt. technikos mokyklą Kaune. Aš įstoju į geležinkelinių skyrių. Pirmą kartą baigiu labai gerai ir pasirenku praktika Alytaus gelež. stotyje. Bedirbdamas pamatau, kad be protekcijų liksiu amžinai eksploatuojamu vergu. Susidurau per visą laiką pažįstą, kad žmonės vargauja už duos kopni ir kad gabumai ir mokslas eksploatuojami visur. Čia besipraktikuojant prasideda lecky-Vokiečių karas ir mane pašaukia į kariuomenę. Į viską židriu nerimtai ir už tai pokiūru į 6-tą fortą. Man kaip atsargos karininkui dovanoja ir iš forte paleidžia į dalį, 5 pėst. pulką. Stovėjome Aukštadvarėje ir Jukniškų km. Onuškio vako. Susaugu ir tik rudeni išėjau iš Karo ligoninės. Stoju vėl į Aukšt. technikos mokyklą, bet susipykęs su mokytoja šis metu ir išvažiuoju ieškoti laimės į naujai atgautą Vilnių. Čia per mokslo draugų protekciją gaunu Vilniaus miesto s-baž. tarnybą. Algos 240 lt., o dirbti verčia ir už tuos, kurie gauna po 400 ir 500 lt. Susipykstu, išsikelioju su savo viršininkais ir metu. Tarnybą. Smetonos Lietuva man darosi neapkenčiamą. Nusprendžiu laikinai rasti sau pragyvenimo šaltinį iš privataus mokytojo amato. Taip verčiuosi Vilniuje chemokadamas turtingas žydus, prekybininkus, gydytojus ir t.t. Uždirtu geriau kaip Vilniaus savivaldybėje. Tačiau turiu padėti tetai našlei su dviem mažom mergaitėmis. Tuo laiku Raudonoji Armija turėjo Lietuvoje bazes ir nuolatka buvo tokia, kad Smetoninė klika greit baigs dienas. Prieš pat tankų atvykimą aš įstoju tarnauti į KSK kandidatų į jaunieniusius valdininkus. Šią tarnybą gavau iš Karo be jokių rekomendacijų, nes tuo laiku daugkas bijojo šios "istatigos". Išleidžiam politikini kaliniai. Aš greit susipažįstu su darbu ir pažįstamy buv. polit. kalinių, tapusių valdininkais, pakviečiamas dirbti prie svarbiųjų skyrių 4 ir 8/. Čia padėu skyriaus viršininkui polit. kal. Napoleonui Petkevičiui vėliau Feldmanui, Doleckini, Snaigui dirbti. Pro mūsų rankas prasina visai didieji Smetonos "ponai" mano draugai, Mečys Valius, Ramoška, tapus kariuomenėje polit. vadovu. Greit giinklavimo valdybos polit. vadovas /mokslo draugas/ Mečys Valius kviečia mane stoti polit. vadovu į giinklavimo valdybą. Mano rekomenduoja ir paršo charakteristiką ankščiau mane pažinojęs Napoleonas Petkevičius, Doleckis ir Snaigys. Mano prašymas gauna eigą, bet greit visi politvadovai atšaukiami ir mane kandidatūra su visais tarpininkavimais atpuola. Senai pažįstamas partietas Akelis, dirbęs Cvilingu fabrike, kviečia mane dirbti Petrašiūnuose popierio fabrike, bet tuo laiku mano mokslo draugų Butkevičių Joną skiria valstybinio banko direktorium į Alytų. Kariuomenės draugas Drobni LTSS valstybinio banko kontoros valdyto

raštos kai-
na šemė.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. diron
edijuose.
ndrabašio
unimo orga-
ašinisto
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vožė į Mari-
stavis,
ins su
u aerodro-
r naud.
ventojai
oną tabu-
bavo II
rą kamerą.
tarpe ke-
bavo laiko
1.-1912.XI.

Tuo įsūnu paskirima į Alytus ir pradėdau tarnauti Alytaus banko
sienose apsaikotose, o vėliau kasy planavimo inspektoriumi. Bendra-
darbiauju sieniniame laikraštyje ir drąsiai rašau kritikuodamas
krūviną smetoninį režimą. 1941 m. gegužės 4 d. vadu Genutė Pau-
lienkaite iš Trakų apskr. Omuškio valsč. Juknaiškių kaimo su kuria
senai draugavau. Gyvenu banko patalpose pas draugą valdytoją.
Iš karto karas. Pergyvenu siaubingą bombardavimą, vokiečių vos nesu-
žudoman. Pavaromas von iš banko tarnybos su užgauliojimais, kur
tavo "draugai", kur tavo "tovarišai". Iš Alytaus laikinai pabuvęs
patraukiu į Juknaiškių kaimą pas žmones tėvus. Čia neilgai pagyve-
nu, nes žmonės tėvai "buožės" manęs namo ir ten gyventi man buvo
nepakenčiama. Gyvenu kurį laiką Butrimonyse iš malonės nuovados
viršininko lt. Kasperakio-Kasperūno, kuris ITSR metu buvo skerdyk-
los buhalterium ir kada tai 2 ulanų pulko karininku. Jis kaip se-
nai pažįstamas mane palaiko. 1942 metų pavasarį /balandžio/ mėn.
sūnu tarnybą Alytaus apskr. viršininko įstaigoje už 30 RM. Tarny-
bos ieškojau ne dėl pragyvenimo, tik bijojau, kad kaip m dirbantį
neišvežtų į Vokietiją. Dirbu mašininku ir antruoju vertėju, t.y.
viešioms notvarkiams ir oficialiams raštams versti. Patarnavęs
porą mėnesių pamatau, kad iš šios tarnybos ir maisto kortelių gali-
reit numirti, spįsūnu į viską ir pasitarsu su dalies viršininku
Miglam /ov. milicijos sekretoriumi Alytuje/ gudurmu iš ten pasi-
liuosuoju. Pasiiliuosuoti nuo darbo pas vokiečius labai sunku.
Paliuosuodavo tik vyktančius savanorinius į frontą. Tokiu būdu
iš šios tarnybos pasiiliuosuoju ir pasiuntęs žmoną pas tėvus į kai-
mą patė pradėdau gyventi neregistruotas ir be darbo pragyvenu iš
likduoto judomo turto ir smulkios spekuliacijos. Gyvenu Kaune ir
aplinkėse. Rudenį persikeliu į Trakų apskr. Aukštadvario ir
Omuškio valsč. Turėjau susilaukti vaiko, bet žmona padaro abortą ir
ai galutinai jį metu. Dabar pradėdau slapstyti, nes Omuškio nuov.
Viršininkas Filipavičius pradeda flirtą su mano žmona ir, sužinojęs,
kad aš Aukštadvario valsčiu į gyveną be darbo, užsiunda man
Aukštadvario policija, kuri mane 1943 m. vasario mėn. suima ir už
policijos pareigūną koliojimą išlaiko be jokio nutarimo 33 paras
Aukštadvario daboklėje. /Maitino duona ir vandeniu/. Po to nuvežus
paribodą Trakų "Arbeitsamtui", kuris mane skiria dirbti į "Rėznyčios"
lentpiuvę, Omuškio valsč. Keista, kad mane lydėjo su policija. Aš
pabėgu ir dabar nuvykęs per Vievį į Vilnių pradėdau gyventi atsar-
glai, nes prieš tai Kaune su draugu išgėrė sumušė sunkiai vokiečių
šandara /vyr. ~~trikšmų~~ vachmeister/. Daug sykių buvau sulaikytas.
Man padėdavo atsargos karininko liudijimas, suklasototas Trakų
"Arbeitsamto" paspyrimas, į darbą ir sulaikiusų kvailumas. Trumpai
pabuvęs Vilniuje balandžio mėn. dėl neįmanomo gyvenimo Vilniuje
persikeliu į Kauną /Vilniuje pradėjo labai gaudyti ir sunku
pragyventi nors slapstyti gerai/. 1943 m. gegužės mėn. 27 d. mane
Kaune pagavo kaip bedarbi ir neregistruotą. Išsiskindamas iš
rekllos padėties sakau, kad esu registruotis į komisiją. Nepatikė-
je ir patys nuvedė. Vokiečiai man atkaišo devynius pamokslus, kad
aš priešas, komunistas, kad mane reikėtų pakarti, išvežti sunkiems
darbams ir t.t. Pasišlė stoti į statybos bataljonus. Nusprendžiau
stoti ir greičiau išvežti, tikėdamas ko nors gerčio, nes jau-
čiu vokiečių pastebimą smukimą. Taip liepos 10 d. su 5-tu lietuvų
statybos bataljonu išvykome po Iuga, Tolmačova. Sunkiai dirbo
su lietuvių kareiviai kieta žeme. Kelatos pagal sunku darbą.
Mesu neįpratusiam vyrai buvo silpnas. Prasidėjo dezertiravimai.
Atlink partizaninio veikimo negirdėti. Vokiečiai prisikičia prie-
varta ir grasina sušaudyti kas bėgs ir kas pagautas. Aš gyvenu
kartu su kareiviais, nors skaitausi būrio vadu. Kariai mane myli
ir, drąsiai galiu pasakyti, patitiki manimi ir ieško pas mane
patarimų. Aš tuo tarpu dažnai nesilegu ir svarstau planus kaip

67
66
rastos kai-
na žmon.
1939 m. pie-
ir dirbo
9.XI. dirbo
saijuose.
andrabačio
unimo orga-
nizacijoje
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvairė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
q aerodro-
r naud.
ventojai
oną tabu-
bavo II
rą kamerą.
tarpe ko-
bavo laiko-
X. 1942.XI.

atsipalaiduoti ginčiotiems nuo vokiečių. Čia susitariau su buvusiu politvadovu dabar puskarininkiu Gubavičium Jonu ir eilinui Doviatu Antanu. Nepakenčiami kuopu vadai lietuviai, kurie, pataikę vokiečiams, sunkius ir taip sunku karavio gyvenimą. Kartą po išgerimo smarkiai apdaužiau 2 kuopos vadą Molį ir 1-os kuopos vadą Radzvioką /pastarąjį ant rankų nunešė į ambulatoriją/ 2 kuopos kareiviai pasikarščiavo pradėjo šaudyti, ir gaumsi tarsi maitinukus mano kuopoje. Čia daug pasiūlymų panevėžietis Zabolockis ir Lauras, Dovintas, Gabavičius. Manęs suimti neduoda. Rytą atvyko vokiečiai ir suėmė. Palūke pusantros paros paros daboklėje paleido. Čia daug padėjo man, kad kuopu vadai buvo girti kaip kaulės, pasiūlymų kareivių masimui /Radzviokas/ ir kad pirmi man sudavė lazdelių per veidą. Tačiau sužinojau, kad man slapta sudaryta vyrt. statybos stabe /Oberbaustab/ byla. Greit išsikeliam po Ostrovu ir ties upe Vielikaja kaimuose Vyti, Batary, Babino apsiastojame. Aplinkybėse tokios vienos upės pusėje m s, kitoje - partizanai. Iš vietinių gyventojų gavau daug žinių apie partizanų veikimą. Susipažinau su keliais, kurie turėjo ryši, bet pradžioje vis tik bijojo per daug išsiplešti. 1943 m. rugpiūčio 7 dieną susitarau su eil. Doviatu Antanu persikelti per Velikiją, norėdami susirišti su partizanų razviedka dėl susitarimo. Razviedkos neaukščiau ir grįžtam. Doviatui pasisaka palikti neišaiškintam o mane kažkas išduoda ar bendrai vokiečiai įtaria ir suima. Pabėgu ir pasislėpiu Kapru kaimo, vėliau Pustechnavos km. pas taip vadimą Pustechnavos Tolka, kuris pamatęs aiškiai, kad aš pabėgau /nes vokiečiai rasti dvi dienas gaudė/ suriša mane su partizanais Taip rugpiūčio 10 d. aš jau buvau su razviedka. Grigorikino km. susieinam naktį su mūsų kareiviais, kuriems išdirbu planą pabėgti. Razviedka juos paleidžia ir laukiam ju. Tačiau vokiečiai smarkiai saugojo, neprityrę vyrai dėl dramos išsigėrę, vos vos trylika atėjo. Taip pakliuvau 3-čion brigadon Germano vardu. Čia praėjau per brigados asmeninį skyrių ir per brigados komisarių bei politrukų vadų sovėsčane, kuriam pirmininkavo kombrig Krilov. Gavau automatą, šaudmenų, keilinius kepurę ir nuo 12-tos rugpiūčio buvau užkaihtas partizanų ir komandiriu lietuvių dalinio. Buvau 11-me patingajam otriade, kuris saugojo 3 brigados štabą. Čia laletą kartą išivėlėm į kautynes, bet vis tik ju vengdami. Lapkričio 14 d. iš 11 atriados išvykau su gvardiečiais Tirteliu Jonu Gavrilovič ir Petru Kazdickiu į Latviją diversijos ir propagandos tikslu. Sunkiose aplinkybėse, susikovimuose diversijose įvykdėm ir gruodžio 30 d. grįžom. Mūsų lietuviai visą laiką nerėjo partizanauti Lietuvoje. Stojant į partizanus jiems buvo tai pažadėta, bet neištesėta. Aš priminiau kelis kartus komisariui, bet jis nieko konkretaus neatakė. Labai nepatenkintas buvo lietuvis Bogužas iš Panevėžio. Mano kelis kart įpėtas suvaldyti lietuvių ir net apie tai pramėsimu grupės vadui. Tačiau nei aš nei grupės vadas iš karto nepranešėm asmeniniam skyriui, nes būtu vietoj suėmę. Dar man grįžus iš Latvijos jis prikalbina panevėžietį Jamulevičių ir pabėga. Brigados razviedka juos suėmė ir pasipriešinus suėmė. Kadanai aš buvau daves už vieno šokių lietuvių atsakingu ir mane vos nesuėmė. Tik dėka kombrigui, 11-to otriados vadui Gvozdičiovui 3-čio pulko asmeninio skyr. virė. Viktor Alekseevič mane po 10 parų lyotos, tardymo pripažįsta nekaltu, atsiprašo aš varginimą ir paleidžia. Tuo laiku vis tik už nepatenkinimą ir viešą kalbą sušaudomas part. lietuvis Bieliauskas. Greit kautynėse žuvo part. kaimaravičius ir mūsų eilės našėja. Dar rugpiūčio mėn. aš rašiau ataišaukimą į bataljono vyrus, kad mestu vokiečių junga ir pereitu į partizanų pusę. Kokie rezultatai buvo, nežinau, tą ataišaukimą perduoti ėmėsi asmeninis skyrius per savo agentūrą. Vidams per tas vietas gruodžio mėn. sužinojau, kad mano kuopos

raštos kai-
na žemės.

939 m. pie-

ir dirbo

9.XI. dirbo

ndijuose.

ondrabačio

unimo orga-

ašinisto

on. gavo

važiavo

m. spalio

išvarė

areštavo

vežė į Mari

etuvais,

ius su

u aerodzo-

r laud.

ventojai

oną tabu-

buvo II

ra kamerą.

tarpe ke-

buvo laika-

..39.XI.

vyrai iš karto 55 pabėgo ginkluoti į Latvijos pusę. Girdėjau, kad daug lietuvių yra Kalinino srityje, 10-toje, kitose brigadose. Taip iš 5-to bat. mažai liko, ir likučiai buvo vokiečių išformuoti. Man likus 3-čiam part. pulke visą laiką teko veikti, nes artinosi raud. armija. Po visų paskutinių kautynių ir žygių ir vargų ir virš 450 km. atšygiavom į Gatčiną. Žygiai buvo sunkūs, nes labai blogai maitinomės. Gačine perėjom komisiją ir po kelių dienų atvykome Leningradan į paskirstymo punktą Karlo Markso gatv. N 65. Čia prabuvom apie pusantros mėnesio. Man teko visą laiką sunkokai dirbti. Čia pašlijų maža, kad ir labai užgrūdinta partizanuose sveikata. Musilpes atvykau į Belachną. Dabar noriu nors kiek fiziškai sustiprėti, nes šiaip jaučiuosi sveikas ir dūti Tarybų Sąjungos labui, kad greičiau išlaisvinti tarybines lietuvas. Turiu partizaninį patyrimą, kurį įgijau garsioje 3-čioje brigadoje. Ji užėmė pirmą vietą iš visų brigadų. Joje buvo ir lietuviai.

B O R E V I Č I U S.

raštos
na-šen
939 m.
ir dirb
9.XI. d
zdijuos
andraba
unimo o
nšinist
en. gav
važiavo
m. spa
išvarė
arešta
vokė į
stavis,
ius su
q aerod
r Raud.
ventojai
eną tabu
buvo II
rą kamer
tarpe k
buvo la
K.-Jg/2.3

СПРАВКА

На БОРИВИЧЮС Ионас Петровича.

БОРИВИЧЮС Ионас Петрович родился 11-го февраля 1914г. в дер. ~~Старовадань~~ Старо-Гатин ~~ж~~, Петропавловской губернии, р-н г. Подзь / Польша /. Во время первой империалистической войны проживал с матерью в г. Саратове. Отец БОРИВИЧЮС / Боревиц / Петр, участник Октябрьской революции, погиб в 1921 году, занимаемая должность начальника войск ВЧК западной границы. В том же году мать с БОРИВИЧЮС И.П. возвращается в Алитус. В 1925 году мать ~~вышла~~ замуж за гражданина ЮКАС Г У Д У И Л С, работника Управления дорог Алитусского района. В 1932 году БОРИВИЧЮС И.П. окончил гимназию в г. Алитус и был принят на фармацевтическое отделение медицинского факультета Каунасского университета, где изучал фармакологию. В 1935 году поступает на военную службу и направляется в военную школу. Окончив в 1936 году 11-й выпуск курсантов-аспирантов, получает звание мл. лейтенанта запаса. В том же году возвращается в университет. В 1937 году, поссорившись с родителями, бросает их и продолжает учебу на свои средства, работая в Каунасском городском самоуправлении в качестве автобусного кондуктора, контролера, табельщика строительного отдела, кладовщика. В 1938 году уволен, как "негодный", работает при стройработах в качестве чернорабочего. В 1938 году занимается также разной работой, как то: уроки литовского языка, изготовление рекламных плакатов, комиссионный заработок и т.п. Изучение фармакологии бросает, т.к. не имеет диплома, не имел своей аптеки, быть энциклопедически за пару сот литов в месяц. По настоянию родителей, которые забирают его домой, поступает в Каунасский и.д. техникум. После окончания 1-го курса по предметам: математика, физика, химия, биология, зоология, ботаника, география, история, литература, музыка, рисование, физкультура, трудовое обучение, убеждается в том, что в конечном итоге способности и наука не всегда энциклопедически и что человеку

gaston kai-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
kaijuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizinto
an. gavo
važiavo
m. spalio
Išvartė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
u aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
bavo II
gą kamerą.
tarpe ke-
bavo laiko-
K.-39.2.XI-

приходится
внести полное существование за кусок хлеба. С началом
немецко-польской войны призывается в армию. За дисципли-
нарный проступок попадает в военную тюрьму / 6-й форт / в
г. Каунас, а отсюда в 5-й пех. полк. Осенью попадает в воен-
ный госпиталь, откуда демобилизуется. Возвращается в техни-
кум, но, поспорив с учителями, выезжает на работу в гор.
Вильнюс. Поступает на работу в Вильнюсское городское само-
управление с окладом 240 литов в месяц. Заставляют рабо-
тать и затех, которые получают по 400-500 литов в месяц.
Бросает службу и занимается частными уроками. Накануне
прихода частей Красной Армии в Литву поступает на работу в
качестве кандидата в младшие чиновники в Каунасскую каторжную
тюрьму. При народном правительстве работает в тюрьме, помо-
гая новоназначенным начальникам тюрьмы, бывшим политзаключенным
ПЕТКОВИЧУСУ, ФЕЛЬДМАНУ, ДОЛЖИНСКУ, СНАЙГЕСКУ. По реко-
мендации последних возбуждает ходатайство о принятии его
на работу в качестве политрука Агтуправления народной армии.
При приглашении ВУТЕВИЧУС Монас и ДРОВНИС выезжает на ра-
боту в отделение Госбанка в г. Алитус. 4.V.41 года женится
на Генуте ПАУЛИОНАЙТЕ из дер. Юзимиш, Онушкинской волости,
Трайайского уезда. С приходом немцев терпит службу в банке.
~~Некоторое время живет в мест. Путримонис у знакомого лс-~~
~~тенанта КАСПЕРСКОГО, фелерука / начальника местной полиции /~~
В апреле 1942 года поступает на работу в качестве 2-го
переводчика / по официальным документам / к начальнику Алитусского уезда. Через несколько месяцев увольняется со
службы. Живет на средства получаемые от ликвидации своего
имущества и спекуляции. Проживает без прописки, в мае 1943г.
немецки задерживают, как безработного и направляют в строй-
батальон. 10.VI.43 года в составе 5-го литовского строитель-
ного батальона выбывает в р-н Луги-Толмачево. 10-го августа

67
66
gastos kai-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sąjūgos.
sądrabučio
unimo orga-
nizinto
en. gavo
važiavo
m. apalio
dvarė
areštavo
veikė; Mari-
stavis,
las su
q aerodro-
r naud.
ventojai
sąj taba-
bavo II
m. kamerg.
tarp ke-
bavo laikė
X.-3912.XI.

1943 года, связавшись с партизанами Ленинградского фронта, попадает в разведгруппу 3-й партизанской бригады. Назначен в 11-й особый отряд, который охранял штаб 3-й бригады. С 14-го ноября по 20-е декабря 1943 года направлен из 11-й бригады со спецгруппой в Латвию. В последствии был в 3-м партизанском полку. После освобождения Ленинградской области частями Красной Армии в г. Гатчина прошел комиссию и был направлен в г. Ленинград на распределительный пункт ул. Карла-Маркса дом № 65. В настоящее время находится во 2-м ОЗСБ, г. Балахна.

Справку составил:

ЗАМ. НАЧ-КА 2-го ОТДЕЛА ЛШП
Ст. лейтенант Г/Б. -

/ КАРПИН /

13.VI.1944г. -

gaston kai.
na-šemes.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
kaijuose.
andrabašio
unimo orga-
nizacijoje
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvare
areštavo
vezė į Mari-
stavis,
ius su
q aerodro-
r naud.
ventojai
ena tabu-
buvo II
na kamerga.
tarpe ke-
buvo laikė
1.-39.2.11.

С П Р А В К А

На БОРЯВИЧЮС Ионас Петровича.

БОРЯВИЧЮС Ионас Петрович родился 11-го февраля 1904 г. в дер. Старо-Гатки, Петроковской губернии, район гор. Лодзи / Польша /. Во время первой империалистической войны он проживал с матерью в г. Саратове. Отец БОРЯВИЧЮС / Боревич / Петр, участник Октябрьской революции, погиб в 1921 году, занимая должность начальника войск ВЧК западной границы. В том же году мать с БОРЯВИЧЮС И.П. вернулась в гор. Алитус. В 1925 году мать вышла замуж за гражданина ГУДУКАС, работника Управления дорог Алитусского района. В 1929 году БОРЯВИЧЮС И.П. был принят на медицинский ф-т, Каунасского университета, где изучал фармацию. В 1935 году поступил на военную службу и был направлен в военную школу. Окончив в 1936 году 11-й выпуск курсантов-аспирантов, получил звание мл. лейтенанта запаса. Посещая университет, в первое время был на средства родителей, а затем работал в Каунасском городском самоуправлении на разных низкооплачиваемых должностях. В 1938 году был уволен со службы, выступил из университета и поступил в Каунасский з.д. техникум. С началом немецко-польской войны призван в литовскую армию. Осенью 1939 года демобилизовался. В том же году выступил из техникума и уехал в г. Вильнюс, где в первое время работал в городском самоуправлении, а затем занимался частными уроками. Накануне прихода к власти народного правительства поступил на работу в качестве кандидата в младшие чиновники в Каунасскую каторжен. тюрьму. В начале 1941 года уволился со службы в тюрьме и по приглашению Б.ТКЯВИЧЮС и ДРОБНИС выезжает на работу в отделение

27

67

66

ние Госбанка в гор. Алитус. С приходом немцев уволен со служб из банка. В апреле 1942 года поступает на работу в качестве 2-го переводчика / для обработки официальных документов / в канцелярии начальника Алитусского уезда. Через некоторое время увольняется со служб и живя без прописки, скрывается. В мае 1943 года немцы задерживают БОРЯВИЧУСА и, как безработного, направляют в стройбатальон. 10.VII.1943 года в составе 3-го литовского строительного батальона выбивает в район Луги-Толмачево. 10.VIII.1943 года переходит к партизанам Ленинградского фронта. Попадает в 11-й особый отряд 3-й бригады. С 14-го ноября по 20-е декабря 1943 года ходил со спецгруппой на задание в Латвию. В последнее время был в 3-м партизанском полку, 3-й бригады Ленинградского фронта. После освобождения Ленинградской области частями Красной Армии направлен из г. Гатчина в г. Ленинград на распределительный ул. Карла Маркса дом № 65, а оттуда во 2-й ОБСБ, гор. Валахна.

Справку составил:

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА 2-го ОТДЕЛА ЛОПЦ
СТАРШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ П/В. -

/ КАРПИС /

"14" июня 1944г. -

gastot kai.
na žemės.
939 m. pla
ir dirbo
9.XI. dirbo
indijuose.
ondrabiūcio
unimo orga
abinisto
en. gavo
važiavo
m. pralio
išvargė
preštavo
vežė; Mari
stavis,
ius su
q aerodro
r naud.
ventojai
ana tabu
bavo II
ta kamera.
tarpe ke
bavo laiko
1.-39:4.XI.

312
28
67
66

BOREVIČIUS Jonas, sūnus Petro, gimęs 1914 metais, gyveno Alytaus mieste, baigęs 8 klases Alytaus valstybinės gimnazijos ir XI kariūnų-aspirantų laidą, tėvas miręs, motina ištekėjusi už Guduko Roko, dirbančio Alytaus kelių rajone, kilusio iš Merkinės valsčiaus, Raitininkų kaimo, turi 3 namus Alytaus mieste, 15 ha žemės ir nuosavą siūvyklą turėjo Alytaus mieste.

Borevičius Jonas nuo 1937 metų tarnavo Kauno miesto savivaldybėje autobusu konduktorium ir studijavo farmacijos fakultete. Vėliaus perėjo į Kauno miesto savivaldybės statybos skyrių. Nuo 1939 metų pabaigos dirbo Vilniaus miesto savivaldybės sekretoriato vėliau ten pat vertėju, kadangi moka lenkų kalbą. 1940 metais birželio mėnesį grįžo į Kauną. 1941.V.4. vedė Eugeniją Paulionkaitę, kilusią iš Trakų apskr., Onuškio valsčiaus.

1941 m. birželio mėn. 22 dieną, vokiečiams bombarduojant Alytaus miestą, Borevičius iš miesto pasitraukė plentu Udrijos kryptimi ir čia 13 valandą pamatė vokiečių kariuomenės koloną, žygiuojančią Alytaus miesto kryptimi.

Okupacinės valdžios organų sudarymas. Okupacinės valdžios organų organizavimas prasidėjo Raudonosios armijos namuose ir buvusio banko direktoriaus Čepo namuose. Aktingiausiai iš lietuvių tarpo pasireiškė Alytaus gimnazijos lietuvių kalbos mokytojas nelegalios aktyvistų organizacijos vadas mokinių tarpe. Jojo pavardės neprisimena. 2/ Neolituanas ZINKUVIČIUS Vytautas, kilęs iš Alytaus miesto, vokiečiams užėjus į Alytų organizavo policiją. Aktyvistai, vokiečiams užėjus, buvo apginkluoti vokiečių ortekomendantūros, kuri įsisteigė Raudonosios armijos namuose. Aktyvistų vadai:

- 1/ LANIAUSKAS Juozas, teismo tarnautojas, Smetonos ir tarybiniais laikais - teismo sekretorius, kilęs iš Alytaus miesto, Lelijų gtv.
- 2/ KUZMIČKAS Bronius, Alytaus miesto gyventojas, Ulanų gtv. gyveno Smetonos laikų kalėjimo tarnautojas, tarybiniais laikais

slapetėsi.

- 3/ BUDRVIČIUS Jonas, studentas, kilęs iš darbininkų, gyveno Alytuje, Kauno gatvė;
 - 4/ NAVICKAS, iš Cibilėkų kaimo, Alytaus apskrities, abiturientas, tėvas ūkininkas
 - 5/ RAULIŠKIS, studentas miškininkas, kilęs iš Alytaus apskrities, iš valstiečių
 - 6/ DAMBRAUSKAS, Smetonos laikų arešto namų prižiūrėtojas, prie vokiečių organizavo gaisrininkų komandą
 - 7/ SAULIŠKIS, darbininkas, gyveno Alytuje, Kauno gtv.
 - 8/ ZINKVIČIUS, buvęs pasienio policijos tarnautojas, tarybiniais laikais gyvenonelegaliai, vokiečiams užėjus buvo saugumo viršininkas, pravedus žydų akciją, gavo nervų pakrikimą
 - 9/ JURKŲVIČIUS, buvęs Alytaus nuovados v-ko padėjėjas, tarybiniai laikais dirbo geležinkelio stotyje remonto darbininku, vokiečiams užėjus į Alytų sugrįžo iš kalėjimo; spėja, kad buvo suimtas tarybiniais laikais, Trakų apskrityje paskirtas saugumo rajono viršininku.
 - 10/ PRANCKEVIČIUS Leonas, alytiškis, gyveno kažkur apie geležinkelio stotį, abiturientas.
 - 11/ PRANCKEVIČIUS/Leono brolis/, abiturientas,
 - 12/ ČEPUKAITIS, gyveno Alytuje, Lelijų gtv., tėvas eigulis, tarnauja Vilniaus saugumo
 - 13/ ČEPUKAITIS, aukščiam minėtojo brolis, buvęs policininkas, tarybiniais laikais slapetėsi, perkeltas į Vilniaus saugumą
 - 14/ MIKŠTAITIS, suvalkietis, nelegalių kontrrevoliucinių organizacijų narys, buvo paskirtas prie Kaunatėklis kriminalinės policijos viršininku ir tas pareigas tebeina
- Visi aukščiau minėtieji aktyvistai važinėjo dviračiais įvairiomis kryptimis, ieškodami nespėjusių pasitraukti kartu su Raud. armija tarybinių aktyvistų ir juos suiminėjo.

29
67
66
rastos kal-
na šėmės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
andrabačio
unimo orga-
nizacijoje
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
aerodro-
r Raud.
ventojai
ana tabu-
buvo II
pa kamera-
tarpe ke-
buvo laiku-
1918.XI.

Pirmomis okupacijos dienomis, be vokiškosios ortskomendantūros, tuose pačiuose namuose, kame ir vokiečių ortskomendantūra buvo, įsisteigė lietuvių komendantūra. Per labai trumpą laiką vokiškojoje ortskomendantūroje pasikeitė 3-4 komendantai. Su vokiškaisiais kariuomenės daliniais išvykdavo ir ortskomendantūrą, o jų vieton atvykę nauji daliniai sudarinėjo naują komendantūrą. Prisimenu vieno ortskomendantūros komendanto pavardę, tai oberleitenantas PENSKOV, kuris buvo komendantu 1941 metų birželio mėnesį. Esant komendantui Penskovui, pas jį vertėju dirbo Alytaus amatų mokyklos mokytojas BIMSŠ, kuris turėjo įtakingą vokiečių pasitikėjimą.

Iš 22 į 23 birželio prie Maršako malūno buvo užmušti du vokiečių patruliai. Užmušėjai nebuvo išaiškinti. Už tų dviejų vokiečių patrulių užmušimą buvo sušaudyta apie 150 Alytaus miesto gyventojų. Civilių gyventojų šaudymui vadovavo G.P.P. Štabfeldfebelis. Grupė vokiečių, vadovaujama minėto Štabfeldfebelio, darė kratas Kauno ir Seirijų gatvių rajone ir suiminėjo visus rastus namuose nuo 15 iki 50 metų amžiaus vyrus ir naktį iš 23 į 24 birželio juos šaudė. Šaudė grupėmis po 20-35 žmones. Šaudama buvo Kauno gatvė Šlaituose, Vilniaus gatvė ir už tilto Vilniaus pusėje. Vokiečiai į tautybę nekreipė dėmesio. Šaudė įvairių tautų piliečius. Tą naktį, kai buvo nušauti vokiečių patruliai, vokiečių buvo užmušti keli policininkai, dežuravę gatvėse ir neturėję vokiškų dokumentų. Jų pavardės:

1. VALIULIS, smetoninės komendantūros tarnautojas, alytiškis
 2. ČESYKAS Rapolas, kilęs iš Alytaus apskrities, gimnazijos mokinys, buvo policininkas,
 3. LINKEVIČIUS, buvęs Alytaus miesto savivaldybės policininkas ir dar trys, kurių pavardžių nežino.
- Po to buvo nušautas ir gimnazijos kūno kultūros mokytojas MIŠKELIS.

67
662
rastos kai-
na šėmės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
kaijuose.
ondrabačio
unimo orga-
ašininio
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
veikė į Mari-
stavis,
ius su
u aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
tą kamerą.
tarpe ke-
buvo laiko-
1.-3942.XI.

Borevičius, tuo metu kai buvo nužudyti vokiečių patruliai, buvo vokiečių suimtas jam einant namo, nuvestas į kiemą, kame jau gulėjo 19 lavonų, ir pastatytas prie sienos sušaudymui. Jis išsigelbėjo, pradėjęs šaukti, kad jis nėra žydas, komunistas, komjaunimolis, o esąs karininkas.

Laikė Alytaus miesto bombardavimo žuvo apie 200 civilių gyventojų. Miestas sugriautas bombarduojant iš oro. Tiltai liko nesugriauti. Priemuoje tiltas subombarduotas.

Alytaus miesto lietuvių komendantūra:

Lietuviškosios komendantūros komendantu buvo smetoninės komendantūros komendanto pulkininko Pasiulio padėjėjas kapitonas JOČYS, atsargos karininkas, tarybiniais laikais tarnavo senelių prieglaudoje, jojo padėjėjas Alytaus amatų mokyklos mokytojas atsargos leitenantas LINGIS, gyveno Alytuje Jėliū gatvėj. Lietuviškos komendantūros funkcijos:

Naujai į Alytaus miestą atvykstančių registracija, tie naujieji atvykėliai buvo policijos tarnautojai, saugumiečiai, karininkai, kareiviai, pasienio policininkai, įvairūs smetoninio aparato tarnautojai, kurie buvo tarybiniais laikais atleisti iš tarnybų, ir kontrrevoliucinis elementas, besislapstęs tarybiniais laikais. Tuo metu atvyko į Alytų ir smetoninės seklys RUNITA, kuris smetoniniais laikais buvo panaudojamas vyriausybės apsaugai. Visas šis elementas buvo pasiunčiamas laikinai į įvairias pareigas. Tai vienas iš komendantūros uždavinių. Į komendantūros uždavinius įėjo taip pat ir trofejinio turto rinkimas bei saugojimas. Komendantūra taip pat bendradarbiavo su besioorganizuojančia policija. Komendanturoj būdavo gausios žinios iš policijos apie besislapstančius ginkluotus antivokiškai nusiteikusius gyventojus ir į apsaugimą patekusius raudonosios armijos karius; komendantūra organizavo jų gaudymą. Šia lietuviška komendantūra vokiečiai

31
67
66a
rastos kai-
na žemes.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
zdijuose.
ondrabačio
unimo orga-
ašiniato
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ko-
bavo laiko-
1.-39:2.11.

nepasitikiėjo. Ji vokiečių buvo kelis kartus išvaikyta. Tačiau lietuvių ir lietuvių kalbos gimnazijos mokytojo pastangomis vėl buvo atstatoma.

Vadinamieji aktyvistai faktiškai buvo pagelbinė ginkluota policijos ir saugumo savanoriškais pagrindais organizuota jėga. Komendantūros viršininku JOČYS neilgai tebuvo. Jo vieta užėmė generalinio štabo majoras IVAŠAUSKAS Juozas, gyvenęs Alytaus mieste, Pulko gatvėj. Joje tėvas iš profesijos siuvėjas, Alytaus miesto burmistro padėjėjas. IVAŠAUSKAS Juozas buvo vadinamas Alytaus apskrities apsaugos viršininku. Komendantūra teiškavo apie savaitę laiko ir buvo likviduota kaip nereikalinga. Liko vien tik vokiška ortskomendantūra, kurios viršininkas buvo skiriamas esančios Alytuje kariuomenės įgulos viršininko.

Alytaus apskrities viršininko įstaiga. Apskrities viršininko įstaiga buvo sudaryta Alytaus miesto komiteto, kuris vadovavo aktyvistams ir kuris susidarė iš mokytojų, gydytojų ir buvusio Smetonos aparato tarnautojų. To komiteto Alytaus apskrities viršininko pareigoms buvo pasiūlytas ~~XXXXXX~~ 2 ulonų pulko atsargos kapitonas MALIAUSKAS, alytiškis, gyveno Pulko gatvėj, rusų tautybės, Smetonos laikais į atsargą buvo paleistas dėl nepakankamo lietuvių kalbos mokėjimo. Jo žmona irgi rusė ~~XXXXXX~~, pravoslavų dvasiškio dukterė. Apskrities viršininko sekretorius - buvęs apskrities vykdomojo komiteto sekretorius BABILIUS. Borevičiaus nuomone, kaip apskrities viršininkas, taip ir jo sekretorius, buvo paskirti toms pareigoms vokiečiams ortskomendantūrai sutikus ar bent pritarus. Slaptas apskrities viršininko vertėjas buvo tautininkų sąjungos buv. generalinio sekretoriaus daktaro Janavičiaus žmona JANAVIČIENĖ. Bendrojo apskrities viršininko įstaigos skyriaus viršininko pareigas ėjo senas apskrities viršininko tarnautojas KVIECINSKAS. Pas apskrities

raštos kai-
na šemės.
939 m. pie-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
ndrabačio
unimo orga-
nštinisto
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
g aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamara-
tarpe ko-
buvo laiko-
1.-3912.11.

Vasemika

dirbo dar šie asmenys: tarybinės milicijos tarnautojas MIGLINAS, buvęs pramonės kombinato vedėjas agronomas VILIUNAS /d rba pramonės skyriuje/. Pramonės skyriui vadovavo atsargos ulonų pulke kapitonas. Apskrities valdyba. Kas buvo apskrities valdybos pirmininku nežino. Apskrities valdybos tarnautojai beveik tie patys, kurie tarnavo apskrities vykdomajame komitete: MOLIS, STADALINIKAS, ČELIS dirbo butų skyriuje po to kai šis skyrius buvo įsteigtas. Leitenantas JUODKUDIS, ~~karyklos~~ tarnavęs teritor.korpuse, jaunesn.leit. LOVKIS, alytiškis, tarnavo korpe. Butų skyrius skirstydavo naujai atvykstantiems ir nsturintiems butus, vykdė namų priežiūrą, perėmė sušaudytųjų butus ir jų turtą. Tiekimo ir paskirstymo įstaiga: įstaigos viršininkas ELIUDŽIUS Albinas, marijampoliškis, atsargos karininkas, kariuomenėje buvo vadinamas "spotkeliu". Šios įstaigos funkcijos buvo sekančios: maisto kortelių paskirstymas, leidimų išdavimas pramonės gaminiams pirkti, premijinių taškų paskirstymas ir vadovavimas periferijoje esanoms tiekimo ir paskirstymo įmonėms. Butrimonyse tiekimo ir paskirstymo punkte vedėjas JARUŠEVIČIUS Jonas, buvęs Butrimonių pieninės vedėjas, stambus ūkininkas, brolis kapitono Jaruševičiaus, kuris savo laiką buvo karo mokyklos viršininko adjutantu. Jaruševičius Jonas - kyšininkas, tarnybinių padėčių išnaudojo savo reikams, mėgta samogoną. Varėnos tiekimo ir paskirstymo punkto vedėjas TARAILA, kitų asmenų žinių apie jį nežino. Porevičiaus asmeninė nuomone, savo ypatybėmis panašus į Jaruševičių.

Alytaus miesto savivaldybė. Burmistras - IVAŠAUSKAS Simas, aukščiau minėto majoro Ivašauskio tėvas, ilgalaikis smetonų laikų burmistro padėjėjas, turi žmonių tarpe autoritetą, giliai tikintis. 1941 metais vietoj Ivašauskio burmistru buvo paskirtas tai buvo berods liėpos pradžioj, atsargos leitenantas MATULIONIS. Už kelių mėnesių Matulionis buvo vokiečių pasodintas į kalėjimą už

67
66
rastos kal-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
ndijuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizacinio
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vedė į Mari-
stavis,
ius su
q aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ke-
buvo laiko.
1.-39.12.11.

tai, kad jis esą pasisakęs prieš lietuvių gyventojų valdymą i Vokietiją darbu ir pataręs valdymui i Vokietiją slapstyti. Rina gaudai, kad Matulionis mirtas 10 metu kalėti. Jo Matulio- nio suėmimo, vokiečiams likvidavus Alytaus apskrities smaugos viršininko instituciją, majoras IVASIAUSKAS buvo paskirtas Alytaus miesto burmistru. Prieš paskiriant burmistru majorą Ivasiauską, jis šio sekančių lentpiūvių direktoriaus pareigas: "Suvalkija" /Seiralo/, "Žemaitija"/Alytus I/Manasausko/ ir Seirijū "Rūta". Paskirus burmistru majorą Ivasiauską, šiojo tėvas liko jo pavaduotoju.

Miesto gaisrininku viršininkas BURNELIKAS, ypatingai atsidaug vokiečiams žmogus.

Miesto savivaldybės tiekimo ir paskirstymo punkto vadėjas BASIULIS, kilęs iš Suvalkijos, pulk.leit. Basilio brolis, girtuok lis, kyšininkas. Iš tų pareigų buvo pašalinėtas. Kas i jo vieta paskirtas, nežino.

Apskrities policija. Apskrities policijos vadu pradėioj buvo paskirtas aviacijos kapitonas KRASNICKAS, kuris savo laiku pakeitė pavardę i AUDRONIS, kilęs iš Alytaus apskrities. Šiose pareigose išbuvo neilgai. Atšauktas iš šių pareigų buvo už vienos, kitos savaitės i Kauną kažkokiom kitom pareigom. Jo vieton buvo paskirtas jojo brolis aviacijos kapitonas KRASNICKAS, kuris savo laiku pavardę pakeitė i KROŠNIUNAS Staasy. Krošniūno pavaduotojas VASIAUSKAS, buvo kažkur ir kažkada nuvados viršininkas

Apskrities policijos vadai priklausė nuo Vidaus reikalų departemento, kurio direktorium buvo REIVITIS.

Apskrities policijos vadu sekretorius - KIRK ŠURLIS, buvęs Alytaus nuvados policininkas. Alytaus miesto policijos nuvados viršininkas pradėioje buvo VASILIAUSKAS, senas Alytaus miesto policininkas, smetonais laikais, pastaruoju metu polic.vachmistras

pastos kai-
na šemės.

939 m. pla-
ir dirbo

9.XI. dirbo
ndijuose.

ondrabučio
unimo orga-

nšinio
en. gavo

važiavo
m. spalio

išvarė

areštavo
vežė i Mari

stavis,
ins su

u aerodro-
r naud.

ventojai
oną tabu-

bavo II
m kamara-

tarpe ke-
bavo laik-

1.-39.12.11.

Jo jo buvo paskirtas nuovados viršininku KLIMKA, senas policijos tarnautojas, tarnavo Alytuje. Žymesnieji policininkai, pasižymėję gyventojų paraskiojimu:

1. JURČIKONIS Zigmas, iš Alytaus apskrities, senas policijos tarnautojas.
2. LAPINIAUSKAS, varėniškis, tarnavo 2 ulanų pulke,
3. KVĖDARAS, tarybiniais laikais sedėjo kalėjime už k.r. veikimą, pasižymėjo žiaurumu, pastaruoju metu buvo iškeltas policijos pareigoms į Ašmenę.

Butrimonių nuovada. Majoro, tarnavusio 2 pėst. pulke būnus KASPERSKIS Leonardas, totoriškai-lietuviškos kilmės, mokėsi ir baigė jezuitų gimnaziją Kaune. Baigęs gimnaziją pastojė į karo mokyklą, kurią baigė, buvo paskirtas į gusarų pulką. Tarnaudamas gusarų pulke, išsinarino koją ir buvo pagildytas į karo ligoninę Kaune. Besigydydamas karo ligoninėje, susipažino su vyresniąja gailastingąja seserimi, bent 10 metų už jį vyresne amžiumi, ją apvaisino ir turėjo vesti, na laisvu noru, bet pastarosios priverstas, nes jo būsimoji žmona turėjo giminių aukštų karininkų tarpe. Iš gusarų pulko buvo perkeltas leitenanto laipsnyje į 2 ulanų pulką Alytuje. Čia ėjo įvairias pareigas ir pabaigoje buvo paskirtas pulko ūkio viršininku. Mėgo platų ir triukšmingą gyvenimą ir todėl buvo iki ausų prasiskolinęs visiems vietos žydams. Įsigijo lengvą mašiną. Besitrankydamas po Lietuvą pavyliojo nepilnametę vieną apakričių komendanto Pulkauskio dukterį su kuria besibastant po Lietuvą buvo Kaune sugautas, išneštas iš karininkų tarpo ir pasodintas karo kalėjime 6 forte. Po nekurio laiko buvo paleistas iš kalėjimo ir į atsargą. Įstojo į V.D. universitetą Kaune, studijuoti technikos. Besištvirkaudamas su aukšto rango ponionis, susidarė sau pragyvenimo šaltinį, priklausė "Fraternitas Juvenur" korporacijai.

rautos kai-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
ndijuose.
ndrabučio
unimo orga-
ašinisto
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vesė į Mari-
stavis,
lus su
q aerodzo-
r naud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamara-
tarpe ke-
buvo 1840-
X. - 1912.XI.

1937-1938 metų laikotarpyje tarnavo Kauno s.d. kalėjime valdininku, kuriame, pasinaudodamas savo tarnybina padėtimi, pridarė įvairių machinacijų: ėmė kyšius, nešė kalinių laiškus iš kalėjimo ir į kalėjimą. Iš kalėjimo valdininkų pareigų už netinkamą jų ėjimą buvo paleistas. 1939 m. pabaigoje atvyksta į Vilnių, kur dirbo Vilniaus miesto savivaldybės statybos skyriuje dešimtininku ir gyvena pas savo giminingaitę. 1940-41 metais, tarybiniais laikais, dirbo Alytaus skerdykloje buhalteriu. Iš čia pasišalinio, nes tarybiniais laikais esą ji norėjo išvežti, Varėnos apylinkėse susidaro grupę ir slapstosi. Tuo met buvo ginkluotas turėjo pistoletą Valter. Įkengus vokiečiams į Alytaus apskritį, Kasperakis pasiskolėję eukilėlių aktyvistų vadu. Jam besiaučiant su savo gauja Varėnos apylinkėje buvo sugautas Alytaus buvęs NKVD viršininkas Boleslovas TAMULIČIUS, iš kurio gauja atėmė motociklą, o ji patį perdavė vokiečiams. Vokiečių Tamuličius vėliau buvo sušaudytas. Savo ranka Kasperakis sušaudė komjaunuolį CHAZANAVIČIŲ, lentpiūvės "Žemaitija" direktorių. Kasperaskio bandos siuntėjimo metu buvo sušaudyta didelis skaičius žmonių, kuriuos jo gauja laidojo plento arba vieškelio viduryje, kad nebūtų galima rasti sušaudytųjų lavonų. Ypač daug sušaudė lydu tautybės ir tarybinų aktyvistų. Kasperaskio artimiausieji pagelbininkai:

1. LAPINIAUSKAS Jonas, tarnavęs kartu su Kasperakiu 2 ulamų Birštono pulke, vėliau kartu su juo dirbo Butrimonių ir ~~XXXX~~ policijos nuovadoj.
2. STOČKUS Karolis, varėniškis, buvęs pasienio policininkas, pastaruoju laiku buvo. vyr. polidninku Stakliškėse.
3. GENOVAITIS Pranas /Kasperaskio meilužės brolis/, vienas tos pačios Genovaičių giminės žymus kataliku veikėjas Kaune. Kauno toliaus fabriko direktorius, prisiplėšė nemažą sušaudytųjų turto

pastos kai-
na šemės.
1939 m. pia-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
ondrabačio
unimo orga-
ašinisto
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
aerodro-
r Raud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
ką kamerą.
tarpe ke-
buvo 1840-
1.-3912.XI.

Pranas Senovaitis buvo Kasperskio adjutantas-pasiuntinys.

4. SENOVAITIS, Kasperskio meilužė, Alytaus mieste gyventojas. Senovaitytės tėvas, senas liaudininkas, kartu su sūnumis ir dukterimi ir Kasperskiu puotavo ir kėlė orgijas. Tėvas gyveno Alytaus mieste, Šaliojoj gatvėj. Senasis Senovaitis nepritarė Kasperskiui ir savo vaikams dėl jų veiksmų, bet išgerti išgerdavo.

5. ŠTALMOKAS-ŠTALMOKOVIČIUS, Butrimonių nuvados v-ko padėjėjas, vachmistras, senas policijos tarnautojas, buvęs nuvados viršininku, daug prisigrobė sušaudytųjų turto. Joje sūnus - apsaugos batalijono karininkas, dukterė - apsaugos batalijono leit-wanto žmona, tėvas savo vaikus ir giminaičius praturtino sušaudytųjų turto, pasiūlymėjo ypatingu šiaurumu Butrimonių apylinkėse. Vėliau kažkur buvo iškeltas.

Kasperskis, pradėjus vokiečiams žydu akciją, surinko iš Butrimonių neturtinguosius žydus, išsiuntė juos į Alytų vokiečiams sušaudyti. Keliolika pačių turtingųjų žydu šeimų, kaip antai Grelins, Volpianskius, Potarskius, Percikovičius ir kitus pasiliko Butrimonyse su tikslu jų pagalba surasti pasleptąsias žydu brangenybes ir iš jų pačių išgauti jas ir kitus vertingesnius daiktus. Tokiu būdu Kasperskiui pasisekė surinkti apie 6 kg. aukso, brangesnius baldus, rūbus ir šiaip vertingus daiktus. Visa kas buvo vertingesnio Kasperskis pasisavino pats, o mažiau vertingąjį turtą suvežė į Butrimonių sinagogą. Vėliau, kada iš paliktų Butrimonyse turtingųjų žydu viską išgavo, juos nugabeno į Alytų, o dalį pati policija, Kasperskiui vadovaujant, privilegijuotai sušaudė ant žydu kapinių. Kasperskis su savo gauja pasirinko keliolika gražiausių žydu tautybės mergaičių orgijoms kelti. Kada vokiečiai susinojo apie tas paliktąsias ne sušaudytas mergaites, Kasperskio gauja su veržiamais ir gailėdais jų sušaudyti

67
66
pastos kai-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sdiuose .
ondrabačio
unimo orga-
ašinisto
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
u aerodro-
r naud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ke-
buvo laiko-
X.-394.XX.

nusivėdė į užmiestį. Pasigrobto sušaudytųjų dalį turto Kasperskis išdalino aukštiesiems policijos, saugumo tarnautojams ir vokiečių įstaigų atsakomiesiems asmenims. Žino, kad KROSNIONAS gavo aukso laikrodį, odinį palatą ir kitus sušaudytųjų daiktus. Atvažiuojančią iš Alytaus žandarmeriją Kasperskis aprūpindavo įvairiomis gerybėmis ir vokiečiams žandarams iškeldavo orgijas.

Kasperskis, besidamas nuovados viršiniuko paraigas, pasidarė ir Putrimonių kooperatyvo pirmininku su tikslu, kad galėtų naudotis ir švaistyti kooperatyvo turta. Vienas iš artimiausių bendradarbių tuomet buvo pašto viršininkas.

Kasperskis kartu su vokiečiu Emanuel Kopp, Rentelno generaliniu sekretoriumi majoru Matting ir buvusiu Kauno sunk. darbų kalėjimo valdininku KUČIU senamiestyje, Kaune, įsteigė sacharino fabriką, kuris kada nebuvo sacharui gaminti reikalingos žaliavos išleisdavo ir maulą. Mattingas savo įsteigtajam fabrikui išsirašė iš Vokietijos technologą, kuris turiamai turėjo dirbti Rentelno įstaigoje, bet faktinai dirbo sacharino fabrike. Savo laiku, kaip gerai mokė anglų kalbą Mattingas savo laiku buvo vokiečių pasiustas į Jungt. Amerikos Valstybes šnipinėti. Emanuel Kopp, Čekijos vokiečių, gerai mokė lenkų kalbą. Paskutimaisiais Smetonos viešpatavimo laikais vokiečių su specialiu uždaviniu buvo pasiustas į Lietuvą ir Kane, laisvės al. nr. 3 turėjo savo siuvyklą. Tarybiniais laikais buvo suimtas ir sėdėjo kalėjime. Kopp senas SA ir nacių partijos veikėjas. Vokiečių okupacijos metu turėjo laisvą įėjimą ir išėjimą į visas vokiečių įstaigas. Fabriko pelną dalijosi tarp savęs visi keturi.

Kasperskis Putrimonys laukėsi pilnų šeiminių, visiškai neįsiskaitė su aukščiau stovinčiomis įstaigomis ir jų valdininkais. Dėl tos priežasties Kasperskis buvo iškeltas iš Putrimonių į

rautos kai.
na šėmės.

939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo

edijuose.
ėndrabačio

unimo orga-
ašinisto

en. gavo
važiavo

m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari

stavis,
lus su

u aerodro-
r Raud.

ventojai
aną tabu-

bavo II
rą kamerą.

tarpe ke-
bavo laika-

1.-39.12.11.

Birštoną nuvados viršininko pareigoms. Pervaziudamas į Birštoną Kasperakis vožė prisigrobtą jį turta 14-15 porinių padvadu. Vietos gyventojai, tai matydami, sakė: važiuoja žydų karalius Kasperakis. Iš Birštono Kasperakis buvo atstatydyntas iš policijos nuvados viršininko pareigų ir perkeltas kanceliarijos v-ko pareigoms Ašmenos apskrities viršininko įstaigai. Po Kasperakio Butrimonių nuvados viršininku paskirtas Kvaradėjus, kilęs iš Merkinės. Stakliškių nuvados /policijos punkto/ viršininkas senas policijos tarnautojas KALONAS. Jėzno nuvados viršininkas LUKASČIUS, senas Alytaus miesto policijos nuvados tarnautojas. Jojo brolis buvęs ulanų majoras paskutinauoju metu apsaugos bataljono, esančio prie Ilmen ežero, vadas. Miroslovo nuvados viršininkas VIŠOCKIS, buvęs apskrities policijos vado įstaigos raštininkas. Alytaus apskrities saugumas: Alytaus apskrityje buvo vienas valstybinio saugumo ir vienas kriminalinės policijos rajonas. Pradžioje valstybės saugumo įstaiga buvo apskrities viršininko žinioje, o vėliau ji perėjo į valstybės saugumo d-čio žinią. Alytaus rajonas priklausė pradžioje Alytaus apygardai, o dabartiniu metu, mano, kad Vilniaus apygardai, bet to kategoriškai tvirtinti nedrįsta. Valstybės saugumo rajone viršininku pradžioje buvo ZINKIŲVIČIUS, buvęs pasienio policijos viršininkas, marijampoliškis, šiose pareigose dirbo nuo 1 iki pusantro mėnesio. Vėliau jis buvo pašalintas pareigose. Pašalinimo priežastys: girtuokliavimas, apsilaidimas tarnyboje, nesugebėjimas eiti uždėtasias pareigas. Tai asmeniškai Boravičiaus nuomone, nes matė jį smarkiai girtuokliaujant, be to, ir kiti piliečiai irgi kalbėjo jį ankščiau minėtos priežastys buvo pašalinimo pagrindu. Zinkevičius buvo žydu ir kitų piliečių šūdynių organizatorius. Po Zinkevičiaus Alytaus valstybės saugumo policijos rajone viršininku paskirtas KAUSIŠKIS, kurio žmona kilusi iš Alytaus, josios

pastos kai-
na žmonės.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sdiuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizacinio
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ins su
a aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
bavo il-
rą kamerą.
tarpe ke-
bavo laiko-
1.-39.12.11.

pavardė ANKŠTĖ. Zinkevičiaus pavaduotoju buvo Jurelevičius, kilęs iš Alytaus apskritys, mokėsi Alytaus gimnazijoje, jos nabaigė, išstojo iš 6 ar 7 klasės, gimimo 1911 ar 1912 metų, iš gimnazijos 1930 ar 1931 metais ir pastojai tarnauti į Alytaus policiją. Iš Alytaus policijos buvo pasiūstas į policijos mokyklą, kurią pabaigęs buvo grašintas į Alytu nuovados viršininko padėjėju. Smetonos laikais pasižymėjo dideliu žiaurumu komunistų atžvilgiu. Tarybiniais laikais dirbo Alytaus geležinkelio stoty cilingu darbininku remonto. Ten buvo suimtas ir kalintas Kauno kalėjime. Vokiečiams įsiveršus į Lietuvą, išėjo iš kalėjimo ir, sugrįžus į Alytu, paskirtas saugumo policijos viršininko padėjėju. Vėliau centro jis paskiriamas Trakų saugumo rajono viršininku. Buves Smetonos laikais saugumo rajono viršininkas GIMŽAUSKAS dabar dirba Vilniuje. Trakų saugumo rajono viršininko pavaduotojas ŠIDURIS, jo tėvas ulanų pulko veterinarijos gydytojas, vėliau veterinarijos valdybos viršininkas, pulkininkas. Alytaus saugumo nestatiniai darbininkai: FRANKKEVIČIUS Leonas, pirmųjų okupacijos dienų "aktyvistas", DEIKONSKAS, raštvedys, giminių turi Simno valsčiuje, Jurgiškio dvarelyje. KUZNEČAS Bronius, buves ir dabartinis Alytaus kalėjimo tarnautojas. Saugumas yra Alytuje, Dariaus-Girėno gatvėje, Čapo namuose. Policinis režimas: tarybiniai pasai liko pas gyventojus ir galioja, jokie atžymėjimai juose nebuvo daroma. Smetoniniai senieji pasai taip pat kaip ir tarybiniai galioja ir juose nebuvo daromi jokie atžymėjimai. Tas pats ir su laikiniais smetoniniais asmenų liudijimais. Vietoje pamostų asmenų dokumentų išduodami nauji Miesto savivaldybės arba valsčiaus savivaldybės. Be šių dokumentų piliečiai dar privalo turėti darbo pažymėjimus. Darbo pažymėjimo vieningos formos nėra. Jie rašomi vokiečių ir lietuvių kalbomis.

Žydu akcija.

ETUVOS YPATINCASIS APCTIVVA

Maždaug po dviejų savaitių vokiečiams užėjus buvo pradėta šaudyti žydai. Tai buvo vadinama "žydų akcija". Pirmomis okupacijos dienomis žydams buvo įsakyta įsisiūti ant rūbų šešiakampes geltonos spalvos žvaigždes. Buvo uždrausta vaikščioti šaligatviais, varomi į darbus neatšilvėligiant į socialinę kilmę ir išsilavinimą. Vėliau buvo paskelbta žydų registracija. Iškliautus tuo reikalu skelbimus ir pranešus individualiai žydams apie tai, žydų registracija buvo pravesta suvarius visus žydus saugumo kieman, kam buvo sudaryti jų sąrašai. Po registracijos visi žydai buvo suvaryti į ~~xx~~ 2 ulanų pulko kareivinių rajoną. Po žydų uždarymo 2 ulanų pulko kareivinėse į Alytų iš Kauno atvyko 6 vokiečiai SD tarnybos. Vyresnysis jų turėjo oberleitenanto laipsnį. Dėvėjo geltonai rūdus marškinius, vokiečiai buvo ginkluoti automatais. Vokiečiai su į pagalbą pasikvietę saugumo darbininkus, apakrities ir miesto policija ir aktyvistus, kuriuos gyventojai Alytuje vadina smogikais. Atvažiavusieji vokiečiai kartu su policija ir aktyvistais suimtuosius žydus varėsi pulko gatve Nemunaičio kryptimi. Pulko gatvės tase, keliu, kertančiu Geirijų-Daugų-Varėnos plentą apie 500 metrų į mišką. Miške iš anksto buvo paruošti masiniai kapai - duobės, kurias iškasė belaisviai, paimiti iš stovyklos. Pagal gyventojų pasakojimus, kuriems išsiplepėjo šaudymo dalyviai, pirmuosius žydus būrius sušaudė su rūbais. Pačią pirmąją žydų grupę - apie 100 jaunų mergaičių 15-20 metų amžiaus - sušaudžius, sekė kitos grupės taip pat po 100 žmonių. Varomams šaudyti neturėjo pranešam, kur jie varomi. Pradžioje net mieste nebuvo žinoma, kur žydai varomi, tik vėliau policininkai prasitarė, kad žydams galas. Per pirmąjį šaudymą buvo sušaudyta 500-600 žydų. Vėliau atgabenta iš Butrimonių apie 150 žmonių grupė. Šaudymas truko apie 10 dienų. Po to buvo pravestas masinis žydų šaudymas. Šiam reikalui iš Kauno

67
66
rastos kai-
na šemės.
939 m. pia-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizacinio
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r Raud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
ra kamera-
tarpe ke-
buvo laiko-
X.-39.XI.

savivaldybės autobusu atvyko apsaugos dalinių kariai ir surinko apie 1500 dar užsilikusių žydų. Lietuviai, kurie bandė žydus užstoti arba rodyti simpatiją, taip pat buvo sušaudomi. Eurodytam miške buvo sušaudyta apie 4000 žydų. Atvykęs iš Kauno miesto apsaugos dalinio būrys buvo vadinamas ypatinguoju būriu. Jam vadovavo su teninės aviacijos vyresnysis leitenantas Bronius NORKUS, kauniškis, batsiuvio sūnus, gyv. Kaune, Aušros gatvėj, tėvas turėjo batų dirbtuvę Kaune, Vytauto prospekte pradžioje. Bronius Norkus žūrų rytų fronte. Antrasis ypatingojo būrio vadovas buvo OBILINIS, baigos XI aspirantu laida, tarnavo aviacijoje, tačiau ne lakūnas. Ypatingajame būryje buvo li vokiečių SD atstovų.

Pasibaigus "žydų akcijai", rinkoje atsirado labai daug rūbų, batų, nes vėliau šaudomuosius surengdavo, rūbus tarp savęs pasidalijo šaudymo dalyviai.

Minėtasis ypatingasis būrys buvo skrajojantis. Kad žydų nereikėtų varyti į Alytų, jis aplankė Eutrimonis /šaudymo vieta - žydų kapai/, Stakliškes, Oruški ir kitas vietas. "Žydų akcija" buvo užbaigta 1941 m. liepos pabaigoj.

Gyventojų rengavimas į šaudymus.

Darbo žmonės gailėjosi darbo žmonių žydų, inteligentų - nekurių žydų inteligentų, moksleivių ir nedidelis šiaip gyventojų procentas šaudymui pritarė. Padiu masinių žudynių faktų gyventojų didžiausia dauguma biauėjosi. Šaudymas buvo vykdomas slapta, nereklamuojamas.

Vilniaus ypatingasis būrys.

Buvo vadovaujamas atsargos leitenantas ŠIDLAUSKIS, studento teisininko, voldemarininko, "Lietuvos" Korporanto. Šidlauskas jau vokiečių okupacijos metu iš keršto nušovė kokią tūlą lenką. Vokiečių buvo padodintas už tai į Lukiškio kalėjimą. Artimas

67
66
rastos kai-
na žemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sdiuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizacinio
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
velė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r šaud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ke-
buvo laiko-
1.-3912.11.

Reivvyčio draugas. Abudu kartu buvo pabėgę į Vokietiją. Išleistas iš kalėjimo gavo aukšto policijos pareigūno vietą barada naujai prijungtuose apskrityuose. Apie Šidlauską papasakojo JANUŠKEVIČIUS, 5-jo statybos bataljono karys, anksčiau tarnavęs Šidlausko ypatingajame būryje. Januškevičius papasakojo, kad ypatingojo būrio Vilniaus apskrityje buvo iššaudyta apie 30.000 žmonių. Januškevičiaus buvo eilinis ypatingojo būrio kareivis. Šidlauskas be dirbdamas ypatingajame būryje susirgo nervų pakrikimu, kas atsitiko su daugeliu ypatingo būrio kareivių, ir išėjo tarnauti į policiją. Po Šidlausko ypatingojo būrio vadovavo atsargos vyresnysis leitenantas Balys NORVAIŠA, kuris buvo Smetonos laikais už kažkokį skandalą 1937 metais išmestas iš kariuomenės tarpo, vėliau tarnavo Kauno miesto savivaldybėje. Kartu su Norvaiša ypatingajame Vilniaus būryje dalyvavo dar ir atsargos leitenantis LUKOŠIUS, studentas teisininkas "Lietuvos" korporantas. Abudu - girtuokliai, padaužos.

Sušaudytųjų turto likimas.

Alytaus apskrityje sušaudytųjų žydų turtas, faneriniai ir riešutų medžio baldai, krištoliniai indai, aukso ir sidabro indai, liustras ir t.t., buvo pasidalinta tarp aktyvesniųjų saugumo policijos, miesto ir apskrities savivaldybių, kalėjimo tarnautojų, kandermerijos ir aktyvistų. Vokiečiams išakius sušaudytųjų turtą įkainoti, aukščiau minėtų asmenų buvo sudarytos "komisijos", kurios visa tai įkainavo beverčiai ir sumokėjo pinigus savivaldybėms. Ivaiznią odą ir sušaudytųjų rūbus paildė iš varžytynių. Iš varžytynių tą turtą pardavinėjo savivaldybės. Pirko įvairūs visuomeniniai sluoksniai, bet vertingesnių ir geresnių daiktų nusipirkti be kyšių nebuvo galima gauti. Vokiečių istaigų tarnautojai /policijos, valsčių viršaičiai, saugumiečiai, jiems atitimi žmonės/, prisiplėšė daug sušaudytųjų turto, neomkėdami už jį.

67
662
rastos kai-
na žemės.
939 m. pie-
ir dirbo
9.XI. dirbo
ndijuose.
ndrabačio
unimo orga-
nizacinio
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
aerodro-
r laud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamerą
tarpe ke-
buvo laiko
A.-39.2.XI.

Vokiečiai domėjosi tikrai auksu, brangenybėmis, visai mažais vertingais baldais, rubais arba medžiagomis. Alytaus apskrities okupacinės valdžios lietuviškųjų organų tarnautojai apstėdė vokiečius. Jie paėmė žymiai didesnę ir vertingesnę sušaudytųjų turto dalį. Sušaudytųjų namai buvo suvalstybinti ir jėgas paskirti namų valdytojais. Sušaudytųjų šeimė buvo atiduota aktyvistų, vokiečių simpatikų, pasižymėjusių tarnatojų bei jų giminų nuomon. Nuomos kaina prieinama, bet josios dydžio nežino. Kartu su šeme išnuomodavo visą kilnojamą ir nakilnojamą turtą inventorių ir gyvulius. Tarybiniais laikais nacionalizuotas turto nebuvo grąžintas jų savininkams. Apskrities centre buvo sudarytas butų skyrius, o provincijoje butų punktai. Geresnius namus miestuose pasiėmė vokiečiai. Malūnai, lentpiuvės ir kitos įmonės perėjo į apskrities valdybos suorganizuoto pramonės skyriaus žinion.

Tarybinio aktyvų, komunistų, raudonosios armijos karių šeimų narių persekiojimas.

Vokiečiams įsiveržus į Lietuvą, SD atsivežė jau iš Vokietijos sąrašą žymesnių tarybinių istaigų darbuotojų. Tame sąrašė su buvo įtrauktas Tamulevičius Eolius, sušaudytas 1941 m. birželio 26 d., Tomas Tamulevičius, šūvęs 1942 metais rudeni, ir eilė kitų. Tarybinių aktyvistų gaudymą organizavo ir pravedė pradžioje lietuviškasis saugumas, vokiečių komendantūra su aktyvistų pagalba. Alytaus mieste bei apskrities ribose negirdėjo, kad būtų masiniai šaudomi lietuviai, tačiau aktyvūs tarybiniai darbuotojai, partijos ir komjaunimo nariai, saugumo buvo suregistruoti. Apie juos rinko agentūrines linijas, norėdama išsiskirti, kame jie tuo metu slapstėsi. Buvo siuntinėjama policija ginkluoti aktyvistai, ortakomendantūros ginkluoti būriai išslapstančių tarybinių aktyvistų gaudymui. Tokiu gaudymu buvo

44 67
66
rastos kai-
na-šėmės.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
ondrabačio
unimo orga-
nizacinio
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvare

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r naud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ke-
buvo įsako-
1.-1940.XI.

padaryta labai daug, tačiau tedavė menkus rezultatus, nes stambesnių tarybinio aktyvo figūrų nebuvo suimta. Neaktyvūs gi komunistai buvo talpinami į kalėjimą ir, pravedus vokiečių ortskomenantūrojų kvotą, buvo paleidžiami. Taip buvo pirmomis kuro dienomis. Į pravažiuojančių SS dalinių rankas buvoiduoti apskrities kooperatyvų sąjungos pirmininkas KUBILVIČIUS Karolis, sv. Alyvų gatvė, ir Alytaus komunistų partijos apskrities komiteto administracijos sekretorius, kurie 1941.VI.24 d. buvo sušaudyti prie 2 ulanų pulko įgulos pašonėse. Kažkokio smetoninių laikų eigulio miške buvo suimtas Alytaus apskrities prokuroras VARŽEVIČIUS Antanas, komunistas, prištatytas saugumui ir padėtas į kalėjimą. Joje likimas nežinomas. Prie nežinomu aplinkybių buvo suimtas Alytaus apskrities TSRS paruošos liaudies komisariato įgaliotinis HANDEIKA ir padėtas į kalėjimą. Taip pavieniai suimtu tarybinio aktyvistų buvo ir daugiau. Suimtuju tarpe buvo ir buvęs šaulių namų vedėjas STRAUSKAS ar STRIMAUSKAS Vasilij Vasiljevič, žydu kilmės, smetoniniais laikais šauliai mągdavo sakyti, kad Strauskas Vasilij Vasiljevič skamba, kaip Vilniui vaduoti sąjunga. Tarybiniais laikais jis pasidarė Raudonosios armijos namų direktorius, vokiečių sušaudytas, nes pasiškėjo, kad jis buvo NKVD agentas.

Alytaus kalėjimo vyresnysis valdininkas Bronius KUBICKIS, smetonos laikais dirbo Alytaus kalėjime ir Vilniuje Lukiškio kalėjime, kilęs ir mokėsis Alytuje, vedęs Alytaus-Simno plento direktorių, kilęs ir mokėsis Alytuje, vedęs Alytaus-Simno plento direktorių, kuri du vaikus, žėina gyvena Alytaus mieste, pasakojo, kad Alytaus saugumas suimtiesiems sudarinėja bylas, kurio po 20-30 siunčia į vokiečių SD centrą Kaune, ar Vilniuje. SD ir buvo sprendžiamas suimtuų likimas. Išneštiesiems mirties sprendimui vykdyti į Alytus būdavo atsiunčiami vienas ar keli SD tarnautojai, kurie kartu su saugumo bei kalėjimo valdininku, arba pareigoto iš policininku savanorio pagalba kalėjimo rajone miške įvykdėdavo

67
66
rastos kal-
na-šėmės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
zdijuose.
ondrabačio
unimo orga-
ašiniato
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
u aerodzo-
r Raud.
ventojai
oną tabu-
bavo II
ką kamerą.
tarpe ke-
bavo laisv-
X.-3942.XI.

mirties sprandimams. Pats Edmundas asmeniškai dažnai dalyvaudavo mirties sprandimų vykdyme. Šaudydavo grupėmis nuo 7 iki 14 žmonių. Borevičiaus turimomis žiniomis iki 1942 metų buvo mūšio SD atstovai atvažiuavo tris kartus į Alytų ir spėjo, jog jų buvo sušaudyta apie 60 žmonių. Pats savo akimis, kaip viena kartą lengvąją mašiną atvažiuavo SD atstovas į Alytaus apskrities viršininko įstaigą kartu su Gebietakomisarų Vulfo įgaliojimų škie laikams Verner. SD atstovas su lengvąja mašina nuvyko kalėjimo kryptim. Kalėjimo ir šiaip tarnautojai pasakojo, kad jis, nuvažiavęs vykdyti mirties sprandimų. Peko girdėti, kad tokiu būdu buvo sušaudytas Akromas, buvęs milicijos politvadovas, Petrauskas, milicininkas, partijos narys, ir eilė kitų.

Alytaus apskrities vykdymo komiteto pirmininkas RAŽANAUSKAS nebuvęs sugautas.

Raudonosios armijos šeimų narių liko nedaug. Viso kalėta. Pradžioje jų vokiečiai nelietė. Paskui, manoma, išvežė į Vokietiją šarbanus.

Išdavikai.

Komjaunuolė ANIRAVIČIŪTĖ, žmonių vadinama "rudė", gyveno Alytuje, Lelių gatvėj, tarybiniais laikais dirbo vykdomajame komitete, tarybų valdžios atstovė repatriacijos komisijoje, aktyvi buočių išvežimo kampanijos dalyvė, aktyvistų buvo suimta, o ortekomendantūros visu munistebergų paleista. Buvę kalbama, kad ji įrodė, jog esanti vokiečių kilmės ir dirbusi vokiečių mūdai repatriacijos komisijoje. Jau vokiečių okupacijoje jos net iš Alytaus kažkur dingo. Žinoma tai, kad prieš ją buvo labai nuistatę aktyvistai, tačiau nieko jai negalėjo padaryti.

Komjaunuolis ZALICKIS /pavardė ne visai gerai prisimenu/. alytiškis, tėvas dirbo Alytaus geležinkelio stotijų aptarnaujančio vandentiekio mechaniku. Aktyviai prisidėjo prie aktyvistų,

pastos kal-
na-dėmės.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sąjūose.
andrabučio
unimo orga-
nizacinio
m. gavo
važiavo
m. spalio
išvare

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r naud.
ventojai
oną tabu-
bavo II
rą kamara-
tarpe ke-
bavo laiko-
1.-39/12.11.

dalyvavo "Žydu akcijose", komunistų, komjaunuolių gaudyme, moka neblogai vokiečių kalbą.

GRĄŽEVIČIUS, tarybiniais laikais buvo suimtas, iš kalėjimo grįžo labai suvargęs ir vokiečių buvo paskirtas batusiuviu artėlės pirmininku, girėsi, kad Smetonos laikais, būdamas nelegalaus komunistų partijos apskrities komiteto sekretoriumi, dirbo Ivalgybos naudai.

Pirmomis okupacijos dienomis Alytaus kalėjimo viršininku buvo MORKELIUNAS, šies tas pačias pareigas ir Smetonos laikais, iškeltas vėliau į Kėdainius kalėjimo viršininko pareigom. "Žydu akcijose" metu tapo Alytuje. Alytuje kalėjimo viršininku paskirtas vokiečių kilmės Lietuvos karininkas, pavardė vokiška, tačiau josios neprisimena, baigęs 1939 metais aspirantų laidą.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

Apsaugos dalinkiai.

Pasitrukus raudonajai armijai, iš likusių 29 korpo kariu, lietuvių karininkų iniciatyva, buvo imta organizuoti apsaugos daliniai. Alytuje jų nebuvo. Organizatoriai:

1. Smetoninio generalinio štabo pulkininkas leitenantas ŠPOKEVIČIUS, tarybiniais laikais, berodė, Vilniaus komendantas Jojo žmona elytiškė Saulymaitė Stefa. Apsaugos daliniuose jisėjo ryšių karininko pareigas. Joje žindėja buvo savanoriai s stojančių į apsaugos dalinius karininkų ir kareivių priėmimas ir paskirstymas į bataljonus.

2. Pulkininkas REKLAITIS, buvęs Ukmergės miesto burmistras, brolis generolas; pulk. Reklaitis, berodė, apsaugos dalinių štabo viršininkas.

3. Majoras IMBULEVIČIUS, tarybiniais laikais sėdėjęs kalėjime, buvo kalbama, kad jis esąs 11 bataljono vadas, savo laiką stovėjo Minske.

Apsaugos dalinių štabas Kaune, ankstesnės komendantūros

67
66
rastos kal-
na šėmės.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sąjūose.
andrabačio
unimo orga-
nizacinio
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vele į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ko-
buvo laiko-
K.-1942.XI.

patalpose, kampas Gedimino, laisvės alėjos, antros eukėtas. Įėjimas iš laisvės alėjos. 1941-1942 metų laikotarpis saugybos nebuvo.

4. RAJERČIUS, majoras, tarnavo 2 ulanu pulke, N apsaugos bataljono vadas.

Kaune, 2 pėst. pulko kareivinėse, buvo įrengtas lyg apsaugos dalinių persiuntimo punktas. Pažymėjus, karo mokyklos patalpose, stovėjo apsaugos daliniai, bet bataljono numerio nežino.

Alytuje buvo N bataljono 1 kuopa, Kuopos vadas leitenantas PAULAVIČIUS. Alytaus I parapijos kunigo augintiny, baigęs Alytaus gimnaziją 1933-34 metais, karo mokyklą 1938 metais, vedęs škininkaitė KAZLAUSKAITĖ, mokėsi Alytaus gimnazijoje, kilusią iš Alytaus valsčiaus. Tėvas Mikas Kazlauskas, gysla Paulavičiaus laopa gyvena pas tėvą Užubalin kaime, Alytaus valsčiuje.

Minėtoji apsaugos bataljono kuopa stovėjo 2 ulanu pulko kareivinėse. Saugojo blaiviu stovyklą. Paulavičiaus vadovaujama kuopa dalyvavo kautynėse ties Ilmen ežeru. Paulavičius vokiečių, kaip pasiūlymą apdovanojimas. Šiaip atakiru apsaugos dalinių Alytuje nebuvo.

Vilniuje, apėja, kad buvo ištisas apsaugos dalinių bataljonas, nes matėsi daug karininkų, bet kame jie stovėjo, - nežino.

II apsaugos bataljonas buvo Liubline, Minske. Liubline buvusiam apsaugos bataljone tarnauja leitenantas ŠIVOKAS, baigęs Alytaus gimnaziją 1931-32 metais, kilęs iš Alytaus apskrities, nevedęs, tėvai škininkai. Yra apsaugos dalinių karių ir Šiauliuose. Ties Ilmen ežero, berods, yra 5 apsaugos bataljonas. Belarusijoje, Pastovėse, raiteliai.

JAVUSKEVIČIUS Teofilus baigė apie 1938 m. Alytaus gimnaziją. Kilęs iš Leipalingio miestelio, ~~xxxxxxxxxxxx~~ vaikščiojo apsirėmus Vilniuje apsaugininko uniforma.

Apsaugos daliniai aprenkti Raudonosios ir smetoninės araijos

pastos kai-
na žemės.

1939 m. pla-
ir dirbo

3.XI. dirbo
ndijuose.

ondrabučio
unimo orga-

nšinio
on. gavo

važiavo
m. spalio

išvarė

areštavo
veikė; Mari

stavis,
ius su

q aerodro-
r Raud.

ventojai
oną tabu-

buvo II
rą kamerą.

tarpe ke-
buvo lauko-

1.-39.2.XI.

uniforma.

Į apsaugos dalinius Lietuvos gyventojai nebuvo mobilizuojami pagalbinė jų masė suikardė iš pasilikusių 29 korpo karių, kurie turėjo pasirašyti atitinkamus pasižadėjimus. Į apsaugos bataljonus istojo nemaža ir savanorių, kaip tai šokininkai bernai, priklausę fašistinėms organizacijoms, bemaž visi kadriniai puskarininkai, viršilos, griežikai. Į apsaugos bataljonus priimdavo kiekvieną pareiškusį norą stoti į juos. Priimdavo ir darbininkus, nepareikšdami jiems nepasitikėjimo. Nemaža jaunų vyrų vokiečiai suviliojo ir gausiais pažadais, kaip tai gera apranga, valgiai, nemaža alga ir t.t. Vėliau į savisaugos bataljonus, kaip kareiviai, taip ir vėdei ėmė dezertiruoti. Puskarininkis KURKIS, tarnavęs 2 ulamu pulke, dezertiravo iš Minsko. Buvo suimtas Vilniuje 1942 m. vasarą. Į pirmąją partizanų brigadą Leningrado fronte atvyko du apsaugininkai. Apie juos gali plačiau papasakoti Dailidėnas.

Borevičius, būdamas partizanuose, girdėjo, kad kažkur apie Koverževą kovai su partizanais buvo atsiųstas lietuvių apsaugos dalinys. Dezertiravimą iššaukė, matyt, ta aplinkybė, kad nemažas skaičius apsaugininkų žuvo fronte ir kautynėse su partizanais. Leitenantas PAULAVIČIUS papasakojo, kad apsaugininkai Ilmen ežero rajone vedė sunkias kautynes ir nemaža jų ten žuvo. Savisaugos daliniu štabe dėjo daug pastangų, kad papildytų praradėjusius apsaugos dalinius. Pastaruoju metu visum naujai pastodę ir apsaugos dalinius siūsdavo į Ilmen ežero rajoną. Vokiečių į Kauną buvo atsiųstas pulkininkas DENIK, į kurio uždavinius įėjo surinkti galimai didesni savanorių skaičių apsaugos bataljonus papildyti. Jeigu buvo išleistas slapto įsakymas, kad visi naujai istačiusi savanoriai būtų siunčiami į Ilmen ežero rajoną. Tas įsakymas buvo išleistas 1942 m. balandžio mėnesį. Gyventojų dauguma į tokius savanorius židri, kaip į idijotus ir jeigu kuris vyksta

67
66
rastos kai-
na-šėmės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
edijuose.
ondrabučio
unimo orga-
nizacijoje
an. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
bavo II
rą kamerą.
tarpe ke-
bavo laiko
1.-39.12.11.

stoti į apsaugos dalinius, kad myrai į jį židuri, kaip į m. visai pilno proto žmogų. Plačiai Lietuvoje buvo kalbama, kad vienam jaunuoliui mūvykas į apsaugos dalinių štabą ir pareiškus norą stoti savanoriu, vienas lietuvių karininkų jam pasakęs: idijote, kur lendi, galva padėti suspaši, kai tėvynė pašauks.

Lietuviškas legijonas.

Voidečiai 1943 m. pavasarį bandė suorganizuoti lietuvišką legijoną. Organizuojamas buvo Vilniuje. Stoti į legijoną vyliojo dideliais pažadais, žadėjo gera mitybą, atlyginimą ir t.t., bet iš to nieks neišėjo.

Statybos arba inžinerijos bataljonai.

Buvo pradėti organizuoti 1943 m. pavasarį šiu bataljonų organizavimo centras buvo "Oberbaustab", kuriame buvusių sekamųjų karininkų pavardės prisimena: generolas RUNGE, m. jonas FENIGS, m. jonas SCHOLN. Pradžioje vokiečiai paskelbė lietuviškoje spaudoje atsišaukimus, kuriuose šaukė visus darbingus vyrus stoti į tuos bataljonus ir žadėjo aukso kalnus. Oberbaustab stovėjo Tolmačovo apylinkėse, 15 km. nuo Lugos miške, sanatorijos patalpose.

1 lietuviškojo statybos bataljono /1 Litauische Bauabteilung/ dislokacija.

Vadas - gen.štabo pulkininkas FRANKIŲČIUS-FRANKONIS. Į pulkininkus iškilo iš viršilos, smetoninės kariuomenės štabo karininkas, nepriklausomybės kovų dalyvis, tarbininis laikais sedėjęs kalėjime.

1-sis bataljonas organizavosi Kaune, ankstyvą 1943 metų pavasarį. Iš Kauno išvyko ir vėliau stovėjo ties Tolmačovu, dešinėje geležinkelio Luga-Tolmačov-Mšinską pusėje Gašina-Leningrad ir ten vedė per miškus rūsiais grietą kelią, vokiškai vadinau Knippel-Veg. Pravedė įvairiomis kryptimis apie 10-km. Ta darba statybos bataljonui kludydavo partizanai. Kareiviai buvo ginkluo

raštos kai-
na žemes.

939 m. pia-
ir dirbo

9.XI. dirbo
ndijuose .

ndrabačio
unimo orga-

ašiniato
m. gavo

važiavo
m. spalio

išvartė

areštavo

vežė į Mari-
stavis,

ius su
a aerodro-

naud.
ventojai

ang tabu-
buvo II

ra kamara-
tarpe ke-

buvo laiko-
1.-3.12.11.

ti neseniai belgių karabinai ir po 10-15 šovinių. Karabinai pistoletu natūralio. 1943 m. liepos mėnesį bataljono paskutiniai sto-
vėjimo vieta buvo Bolšaja ir Malyje Zamkai.

Karaiviai buvo aprangti vokiška uniforma, ant rankovės nešio-
jo kardoninius skydelius, aptrauktus medžiaga su trispalve lietu-
viška vėliava ir viršuje užrašu "LIETUVA". Ženkias ankščiau alku-
nės.

Bataljone buvo apie 500 žmonių. Bataljone karininkų buvo:
bataljono vadas, jo adjutantas - vyresnysis leitenantas, kuopose
8 karininkai, veterinarijos gydytojas, medicinos gydytojas,
sanitarijos pusbatalininkis.

2 statybos bataljonus formavosi tais patiais metais belandi-
ninkai. Pajustės karaivinėse, Panevėžyje. Bataljono vadas pulkinin-
kas STRIMAS-STRIMAVIČIUS. Vietos gyventojai pasakojo, kad bataljo-
ne kariai užsiiminėjo chuliganizmu, išlaužė dve troras ir t.t.
Organizavosi netvarkingai, nebuvo drausmės, įvykiavo dažniau su
Pajustės gyventojais muštynės, vagysčių, valdiško turto padavi-
nėjimas, desertiravimas, jaunesnieji karininkai dauguma iš at-
sargos, netikė. Išvyko į Tolmačovą 1943 m. gegužės pradžioje, iš-
kirtė namais chuliganiškus išdaigus per Pajustę. Stovėjo netoli
Tolmačovo-Leningrado kryptim, kairėj geležinkelio pusėj miške,
samtorijoj; ligoniu patalpoje, netoli "Oberhaustabe", dirbo tuos
pačius darbus, kaip ir 1-sis bataljonas. Bataljone įvyko dėl kažko
suėmtas, buvo suimta bataljono karių, pasikeitė vadai. Keliolika
cilinių karaivių sušaudyti vokiečių už desertiravimą. Didelį
pabėgusių skaičių sugaudo ir patalpino į Pakovo kalėjimą. Bataljo-
ne esančių karaivių skaičius smarkiai sumažėjo. Drausmė ir gyvenimo
sąlygos ciliniams kariais pasunkėjo. Kariai įvairiais būdais reiš-
kė savo nepasitenkinimą. Nauju bataljono viršininku buvo paskirtas
kavalerijos kadro kapitonas iš gusarių pulko MILAŠEVICIUS, karaivių

pastos kai-
na-ienas.
1939 m. pla-
ir dirbo
9.11. dirbo
saijuose.
vandraudžio
unimo orga-
nizacijoje
an. buvo
važiavo
m. spalio
išvartė
areštavo
velė į kari-
stavis,
ius su
aerodro-
raud.
ventojai
aną taba-
bavo II
mą kaserą.
tarpe ko-
bavo iškū-
-1943 m.

paaukondiamas, didelis vokiečių pataikūnas, pakeltas į majorus.

3 statybos bataljones organizavosi taip pat 1943 metų pavasarį Vilniuje. Apie jų daugiau nieko nežino.

4 statybos bataljones organizavosi Panevėžy, Pajuostėj, 4 pėst. pulko kareivinėse. Pradėjo organizuotis 1943 m. gegužės 20 diena. Bataljono vadas majoras ČERNIUS Antanas, iškilęs iš viršilų, generolo Černiaus gimnaitis, buvęs 7 pėst. pulko bataljono vadu. Į Panevėžį atvyko iš Vokietijos specialiai bataljonui organizuoti. Tarybiniais laikais buvo į Vokietiją pabėgęs. Moka vokiečių kalbą. Paimusių nervų. Persistengia norėdamas įtikti vokiečiams. Vedęs, žmona ir vaikai Vokietijoje. Bataljono vado adjutantas atsargos leit. ČERNIAUSKAS Antanas, dzūkas, 28-29 m. amžiaus, baigęs aspirantų kaikurią laidę, paimtas priverstinai. 1-os kuopos aviacijos vyr. leit. PARŠELIS, bet pastarojoju metu pakeitė pavardę. Girtas būdamas okupacijos metu nušovė nuovados viršininką, pakliuvo į Panevėžio kalėjimą, kilęs iš Panevėžio apskritys, brolis, netoli Panevėžio turi stambų ūkį, į bataljoną atvyko tiesiog iš kalėjimo. 2-os kuopos vadas atsargos leit. TELIS, dzūkas, Alytaus apskrityje, Smetonos laikais dirbo kopertuose, ties Alytumi turi ūkį, į bataljoną stoti buvo priverstas dėl kažkokių nusikalstamų darbų.

5 bataljones, Peldpost 57298A /raidė "A" prie feldposto numario reiškia dalies štabo/ organizavosi 1943 m. gegužės mėn. Panevėžy, 4 pėst. pulko kareivinėse. Bataljono vadas - kavalerijos atsargos majoras MARGONSKIS, lenkas, nuo seno atsargoje, buvo kažkurio apskrityje komendantu, kilęs iš dvarininkų, mokėsi kadetu korpusė, dalyvavęs kovose su Raudonąja armija nepriklausomybės kovų metu, nusigyvenęs, girtuoklis, tarybiniais laikais buvo kažko vie valstybinio ūkio vadėjas, 56 metų amžiaus; vokiečių okupacijos metu apdaužė vokiečių ir dėl to buvo priverstas stoti į bataljoną.

67
66
rastos kai-
na šemės.
939 m. pla-
ir dirbo
9.XI. dirbo
ndijuose.
ndrabučio
unimo orga-
ašiniato
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė

areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r Raud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
nų kamara.
tarpe ke-
buvo laiko-
...-3932.XI.

Bolševikų neapkreipia. Bataljono vad. adjutantas atsargos leit. **LEVIČKAS**, baigęs IX aspirantų laidą, tarnavęs kadriniu karininku Klaipėdos krašte 7 pėst. pulke. Kariuomenės tarpe žinomas kaip sportininkas. Puikiai moka vokiečių kalbą. Įstojimo į bataljoną priešastys nesiėmė. Aktyvus šaulių sąjungos veikėjas, apdovanotas ordinu "Šaulio žvaigždė". Tarybiniais laikais buvo suimtas ir ka-
linamas. Pradžioje labai patikavo vokiečiams ir daug parodė akty-
vumo ir iniciatyvos bataljono organizavimui. Girtuoklis, mėgęs
linksmybę gyvenimą. 5 bataljono 1 kuopos /feldpostas ~~XXXX~~ 57293E/
vadas atsargos vyr. leit. **RADZVIČKAS**, prof. Radzvičko augintinis,
tarnavo kadriniukarininku Smetonos kariuomenėje ir buvo Smetonos
adjutantu, iš kariuomenės išvestas už girtavimą ir triukšmą, stu-
dijavo toise, mokėsi Rusijoje, kuma baigė rusų gimnaziją, puikiai
moka rusų kalbą, vedęs rusų aristokratę, kokią tai kunigaikštę,
buvo policijos vadu, išvestas už girtavimą iš policijos, į
bataljoną įstojo savo noru, didelis vokiečių patikėtas ir šali-
ninkas. Kareivius mušdavo lazda. Vieno būrio vadu kuopos vadu
pavaduotoju buvo atsargos leit. **LIEVIČIUS**, buvęs policijos nuova-
dos viršininko padėjėjas, tarnavo pasienio policijoje, moka rusų
kalbą, girtuoklis, prasiškolinę, nusigyvenęs. 2-je kuopoje buvo
90 žmonių. Kuopos vadas vyr. leit. lakūnas **KOLIS Albinas**, suval-
kietis, iš kariuomenės išvestas už girtavimą ir lošimą kortomis.
Tarybiniais laikais buvo prisiplakęs ir Raud. armijoje jam buvo
patikėtas lėktuvas. Iš Raud. armijos pabėgo, tarnavo Panevėžio ka-
lėjimo valdininku, į statybos bataljoną įstojo laisvu noru, patikė-
tas vokiečiams ir egzistavo už juos. 4-ji transporto kuopa. Vadas ka-
pitonas **BAITASŠVIČIUS**, senas nepriklausomybės karo kovotojas, ap-
dovanotas Vyties kryžiu, savanoriu medaliu. Į Bataljoną įstojo
todėl, kad prie vokiečių būdamas kažkokio fabriko direktorium pa-
darė išsikvojimą ir už tai buvo patrauktas teismo atsakomybėn. Ak-

raštos kai-
na šemės.

939 m. pla-

ir dirbo

9.XI. dirbo

edijuose.

ondrabučio

unimo orga-

ušinisto

on. gavo

važiavo

m. spalio

išvarė

areštavo

vežė į Mari

stavis,

ius su

q aerodro-

r Raud.

ventojai

uną tabu-

buvo II

q kamara-

tarpe ke-

buvo laika-

..39.XI.

tyrus vokiečių karius. Didelis būrys, bijo partizanų. Kuopos vado paraudotojas atargos jaun. leit. GACIOMIS Vitoldas, kilęs iš Rygos miesto, baigęs I aspirantų laidą, studijavęs universitete, dirbo savo laiką Vyr. kariuomenės štabo 2 skyriuje šnipu, buvo apmokamas gen. štabo pulk. Dulkanio. 1940 m. pradžioje pakliuvo į kalėjimą už chuliganizmą, buvo įtartas, kad vogęs aktyvius. Iš kalėjimo išėjo ir prisiplakė prie Raud. armijos švalgybos skyriaus ir įvairiais paaiskais išvyliojo keletą tikstančių rublių, pasislėpė. Vokiečių okupacijos metu mokytojavo Panevėžio apskrityje apie Kupiškį. Į b-ną įstojo priverstas dėl kašturių priešinčių. 3 kuopos vadas kapitonas ŠIPAILA, suvalkietis, tarnavo kadriniu karininku 6 pėst. pulke Alytuje, buvo karo policijos mokykloje kuopos vadu, vėliau buvo paleistas į atsargą ir dirbo kokiame mieste savivaldybėje. Iš bataljono pabėgo. Bataljone tikrai vyrų dalis buvo iš jauna, provokiškai nusiteikusių žmonių, paimitų prieverta, kita dalis, vengdama išvežimo į Vokietiją, kalėjimo bausnių už spekuliaciją, policijos sumušimą ir t.t. įstojo savanoriais į bataljoną. Buvo keliolika ir tokių, kurie savo laiką pabėgo iš Vokietijos ir, bijodami bausmės už tai, taip pat stojo savanoriais. Klasiniu požiūriu atrankos nebūvo daroma. Vietos vokiečių komendanto sprendimas priimant tą ar kitą žmogų į bataljoną buvo galutinis. Lietuvos gyventojai, išskyrus išdavikus, nepritarė statybos bataljonų organizavimui ir galėjęsi sumobilizuoti į bataljonus.

Prievolių išieškojimas.

Gebietiskomisaram prievolių išieškojimą paveda vietos pareigūnams, valačių viršaišiams, seniūnams ir t.t. Gyuliaus surašyti yra sudarytos specialios kontrolės komisijos. Tų komisijų funkcijos sekamos: surašymas galvijų, paukščių, žemės užsėto javais bulvėmis ir kitomis žemės ūkio kultūromis ploto, prievolių atlikimo patikrinimas. Valačiuose, kuriuose prievolės atliekamos

pastos kai-
na žemės.

939 m. pie-

ir dirbo

9.XI. dirbo

edijuose.

ondrabačio

unimo orga-

ašinisto

en. gavo

važiavo

m. spalio

išvarė

areštavo

vežė į Mari-

etavias,

ius su

u aerodro-

r Raud.

ventojai

aną tabu-

buvo II

ra kamerą.

tarpe ke-

buvo laiko-

1.-39.12.11.

kontrole vykdė valėčiai, o ten, kam jos nevykdėmos, arba vykdomos nepilnai. Gebietakomisarų prisiunėdami specialūs atstovai su policija kontrolei pravesti; akiria terminą pristatymui ir jaim (pašūtojiam) kad pristatys. Už nepristatymą vokiečiai suėmė.

Traku mieste 1943 metų vasario mėnesio pabaigoj vokiečiai vėlai už prievolių nepristatymą suėmė 9 škininkus, visųjų pavarde GRIMA Juozas. Tokia pat šaudymai buvo įvykdyti Žiekmariuose, Kaišiadoryse, Rudiškėse. Suėmė nemažai Amerikos lietuvių, kurie, grįžę iš Amerikos, nusipirko sau škius. Grįžę iš Amerikos lietuviai buvo šaudomi už tai, kad jie atkakliausiai priešėmė visi prievolių pristatymui.

Algis tarnautojams ir darbininkams buvo mokamos ir rubliais ir markėmis. Mokėčiai imėd taip pat viena ir antra valiuta. Bankų nei Alytuje, nei kituose apskrėčių miestuose nėra. Bankus pavaduoja skolinamosios kasa.

Tarybiniais laikais nacionalizuotus dvarus perėmė vokiečiai ir paverė juos valstybiniais ūkiais. Patrimonių apylinkėje buvo keletas valstybinių ūkių, kurių administratorium paskirtas vokietis, atvykęs iš Vokietijos. Iš Suvalkų trikampio repatriavusieji valstiečiai ir gavusieji žemės sklypus nacionalizuotose dvaruose buvo iškelti iš gautųjų sklypų ir išparceliuota dvaro žemė buvo paversta vienu ūkiu. Repatriavusieji iš Suvalkų trikampio ir iš valdiniai iš gautųjų žemės sklypų gavo žemės iš tų ūkių, kurių darbininkai arba pabėgo arba buvo vokiečių suėmėdyti. Pavyzdžiui, Patrimonių apylinkėje lenko Bžozovskio ūkyje apgyvendino keletą lietuvių žaimų, atsiųstų iš kitur.

I Alytų daėnai atvykėlavo Gebietakomisarų atstovas Verner, kuris suėmėkėdavo valėčių virėaišius, ūkių kontrolierius bei seniūnus. Verner skatinėdavo neapleisti ūkių, apėsti lankus, apie trėšas užmėrėti, nes geležinkeliai esą užimti karo reikėlams.

Valėmėti iš vieno apskrėties į kitą reikėlingi leidėmėi. Juos

pastos kai.
na-šėmė.

939 m. pla-
ir dirbo

9.XI. dirbo
sdi juose.

ondratuėio
unimo orga-

nėsinisto
on. gavo

vaėliavo
m. spalio

1ėvarė

areštavo
veė ; Mari

stavis,
ius su

ė aerodro-
r Rand.

ventojai
ang tabu-

buvo II

ė kamera-
tarpe ke-

buvo lėko-
...30.11.

išduoda apskričių viršininkai. Leidimų formos kaitaliojasi. Fabrikas rašomas vokiečių ir lietuvių kalbomis. Įvažiuojant į Kauną ar Vilnių 10-15 km. radiuse griežtai tikrinami dokumentai. Tikrina vokiečių žandarmerija kartu su lietuviška policija. Vokiečių žandariai plentais ir šiais keliais važinėja motociklais, policininkai dviračiais ir didžiųjų miestų rajonuose tikrina keleivius apklausiant. Tikrintojai laikosi nedidelėmis grupėmis po 2,3,4 žmones. Įvažiuojant į Kauną dokumentai dažnai tikrinami ties Garliava, "Kaisto" fabriku ir ant tiltų. Dviračiais naudotis galima turint atitinkamą leidimą, kuriuos miestuose išduoda miestų savivaldybės, o valsčiuose - valsčių savivaldybės. Stambiosiose stotyse, kaip Kaune ir Vilniuje yra vokiečių policija "Bahnhofwache" vadinama. Apranga kariška su šalmu, o ant krūtinės šarda su užrašu "Bahnhofwache". Tai patyrę dokumentų tikrintojai. Jie tikrina ir civilių ir kariškių kelionės dokumentus. Iškilus netaiksumams veda pas komendantą. Traukiniuose bilietus ir dokumentus tikrina vokiečiai, pasitaiko kad dokumentus tikrina gestapiočiai, uniformuoti ir kai kada civiliai apsirėngę. Geležinkelio važiuoti bilietų be leidimų neparašoma. Prie bilietų kasu dišlės eilės. Geležinkelio važiuoti leidimą išduoda apskrities viršininkas su ortakomendantūros arba žandarmerijos žiniu. Atsakomybėms įstaig darbuotojams, fabriku direktoriams ir kitiems išduodami nuolatiniai leidimai. Kariškiams, komandiruojamiems tarnybiniams reikalingi, išduodami Marschbefehl, o važiuojant atostogų Sonderausweis. Blankų galima gauti vokiečių kariuomenės dalinių štabuose. Ant visko komandiruotės blanko pusės komandiruotė, kitojpusėj atestata Antepaūdos iš abiejų pusių su feldpostnumeriū, kariuomenės dalies vado parašais. Ilgesnėms kelionėms reikia turėti "Kleiner Wahnachtfahrchein".

67
66
rastos kai-
na šemės.
379 m. pie-
ir dirbe
9.XI. diron
adijuose.
ondrabušio
unimo orga-
nizacinio
on. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
etavis,
ius su
aerodro-
r naud.
ventojai
aną tabu-
buvo II
mą kamerg-
tarpe ke-
buvo laik-
-36-2-11.

Kariniai objektai ir įstaigos.
Kauno miestas

1. Darbo rūmuose SD
 2. Žemės ūkio banko, Duonelaičio gatvėj, Peldkomendantūra
 3. Veilokaičio namuose gyvena Rentelnas. Tame pačiame aukšte, kaip ir Rentelnas, gyvena ir Matting. Rentelno įstaiga turi būti to namo antrame aukšte, nes ten stovi prie durų įkištos sargytinis.
 4. Duv. vjr. kariuomenės štabo Gedimino gatvėj yra vokiečių ortskomendantūra ir įvairūs jos skyriai. Šedelyje dieną ir naktį stovi stipri sargyba. Prie komendantūros nuolatiniis pasčiu ir mašinomis atvykstančių aukštų vokiečių karininkų judėjimas.
 5. Prezidentūroj yra kažkokia svarbi vokiška įstaiga, nes ji saugoma stiprios sargybos ir joje gyvena kariškių judėjimas.
 6. Duvasioje rusų gimnazijoje, Vytauto pr. ties karo ligonine, yra aužestų ir sergėnčių vokiečių kariškių paskiraty-mo punktas. Gyvas judėjimas. Sargybos iš lauko pusės nėra, tik viduje.
 7. Daukanto, Kestužio, Duonelaičio gatvių visi geresnieji pastatai vokiečių apgyvendinti.
- Vokiečių Kauno žandarmarijos vadovybė yra Duonelaičio gatvėj, keturių aukštų mūriniame name, kuris nuo Mickevičiaus gatvės kairiojo pusė ketvirtas namas Ilgovskio.
- Gretimuose namuose, kur buvo apskrities vykdomasis komite-tas, gyvena aukšti vokiečių pareigūnai.
- "Pažangos" rūmai kiek apdaužyti. Juose kažkokia vokišk įstaiga, prie kurios dieną ir naktį stovi garbės sargyba.
- Duvasiųjų Kauno miesto savivaldybės patalpose saugojamas sušaudytųjų žvėn turtas.
- Duvasioj Vidaus Reikalų Ministerijojei Reivydio centras.
- Duvasioj policijos mokykloj - "Polizeischule".

67
66a

raštos kai-
na žemės.
939 m. pia-
ir darbo
9.XI. dirbo
adijuose.
ondrabučio
unimo orga-
ašiniato
en. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
q aerodzo-
r laud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamerą.
tarpe ke-
buvo laiko-
1.-3912.11.

Kinas "Romuva" - vokiečių kariškas kinas.

Centrinės taupom.kasos rūmose - vokiečių įstaigos.

Rev. "Parasario", lenkų gimnazijoje, - vokiečių kariuomenė.

Kaun autobusai neveikia. Jie visi surinkti ir randami Šan-
šiuose garaže. Jie yra specialios konstrukcijos, kuri skirama
autobusus vokiečių transporto reikalam.

Belaisvių stovyklos.

Alytaus mieste 2 ulanų pulko kareivių rajone yra belaisvių
stovykla. Ši stovykla buvo įsteigta tuojuo po vokiečių įsiveržimo
į Lietuvą. Belaisviai joje buvo apie 20000. Apsauga pradžioje
nešė vokiečiai. Vėliau ši dalis vokiečių išsintus į frontą ir jų
skaičiui sumažėjus, stovyklos apsaugai vokiečiai išrinko iš
belaisvių tarpo ukrainiečius, kuriems apmokėjus juos ir apginkla-
vus ir pavesta stovyklos apsauga. Ukrainiečiai pasižymėjo dideliu
išdurimu. Rušove du rusų tautybės belaisvius, buvusius tuo metu
karantine, kurie norėjo paimti gabalą duonos iš belaisvio, esančio
už karantino ribų /karantinas tos pačios stovyklos ribose/.

Stovyklos viršininkas vokiečių aukšto rango kariškis, apytikriai
majoras, gyvena stovyklos rajone. Apsauga taip pat gyvena stovyklos
rajone. Keli grįžo į Lietuvą repatriantai užima aukštas pareigas
stovykloje. Vėliau, laiko tikrai neprisimenu, stovyklos apsaugai
buvo prisiųstas leit. Paulavičiaus apsaugos dalinio kuopa.

Belaisvių stovykloje tiek blogas, kad belaisviai badauja. 1942 m.
pavasarį belaisviai buvo atidodami Ukraininkams Šešės Eldo dar-
bams panaudoti. Ukraininkai, norintieji gauti belaisvius, turėjo iš
savivaldybių gauti pažymėjimą, kuriame turėjo būti pažymėta šešės
klasė. Šeimos narių skaičius ir reikalaujamas belaisvių skaičius.
Buvo duodama mažiausiai vienas belaisvis 7 hektarams. Kyšių pagal-
ba belaisvių iš stovyklos galėjo gauti ir neturintieji šešės. Buvo
telių Alytaus miesto gyventojų, nors ir neturintieji šešės, kurie

raštos kai-
na šemės.

939 m. pie-
ir dirbo

9.XI. dirbo
edijuose.

gudrabačio
unimo orga-

ušinisto
en. gavo

važiavo
m. spalio

išvarė

areštavo

vežė į Mari-
stavis,

ius su

g aerodro-
r Raud.

ventojai

oną tabu-
buvo II

g kamera-
tarpe ke-

buvo laiko-
...3912.XI.

Šie belaisvius iš stovyklos. Alytaus miesto gyventojas KUBILAVI-
ČIUS, gyvenęs Žaliojoje gatvėje, GURBIAKAITIS, gyvenęti Rūko gat-
vėje, paėmė belaisvius iš stovyklos su tikslu išgelbėti juos nuo
mirties. Belaisvius išdavindys Ukrainkams ir tikrai Alytaus
apskirtyje gyvenantiems, bet ir iš kitų apskrityų. Vokiečiai
Ukrinkams belaisvius dalina su tikslu, kad jie, būdami pas ūki-
ninkus, geriau maitinami, finansiškai sustiprėtų ir būtų darbingesni.
Belaisvius Ukrainkai iš stovyklos gaudo nuo malpusius, utalė-
mus, puosylius. Kiek teko girdėti, Ukrainkai su belaisviais el-
giasi gerai. Dėl neatsargaus išbadėjusių belaisvių persivalgimo
buvo pastebėtas didelis belaisvių mirimų skaičius pas Ukrainkus.
Belaisviai vilkėjo Raud. armijos kariškus rūbus. 1942 metais
gavęsi Alytaus stovykloje lauvusieji belaisviai tokių šenklių ant
rūbų neturėjo. 1943 metais Kurno mieste ant belaisvių, pa-
ženklintus kažkokiomis raidėmis, užrašytais baltos spalvos
aliejiniiais rašais prieškakyje ir ant nugaros, bet jų nepaisimena.
Buvo belaisvių, paženklintų ir geltonos spalvos raidėmis. Alytaus
apskirtyje paplito dėmėtoji šiltinė, kuri ciumė mieste ir kai-
muose. Išmirė šimtai belaisvių, kurie buvo pas Ukrainkus ir
tūkstančiai laikomų stovyklose. Epidemija paplito ir gyventojų
tarpe. Mirė keliolika vokiečių. Mirė nuo dėmėtosios šiltinės
ir lietuvis gydytojas, pakirtas kovoti su epidemija. Alytaus
apskirtyje. Virusius stovykloje belaisvius masiškai laidojo 2
ulazų pulko kareivinių rajono miškuose, apipildami juos chloro-
formu. Tuomet belaisvių stovyklos vadovybė išleido įsakymą, kad
Ukrinkai sugrąžintų visus pas save turimus belaisvius. Valstiaus
savivaldybės apgaulingai buvo pasakyta, kad belaisviai surenkami
į stovyklą tik perregistruojami. Belaisviai apie tai sužinoję
masiškai pradėjo iš Ukrainkų bėgti. Alytaus apskrityje tokių
atsitikimų nemažai buvo. Nemažai atsitikimų buvo, kad belaisviai

62
66
rastos kai-
na dėmės.
1939 m. pie-
ir dirbo
9.XI. dirbo
sdi juose.
ondrabačio
unimo orga-
nštinisto
en. gavo
rvažiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
stavis,
ius su
a aerodro-
r Raud.
ventojai
oną tabu-
bavo II
rą kamerą.
tarpe ko-
buvo lauk-
1.-3.3.31.

Klaresnius škininkus prieš pabėgimą nužudyti. Kataloniškosios ir
 kitose kaimeose, ypač Trakų apskrityje, buvo nemaža smulkių
 valstiečių, kurie belaisvių į stovyklą negražino, pranešdami vokie-
 čiems kad jie pabėgę. Tikrai taip gi valstiečiai belaisvius nuo vo-
 kietiško slėpė. Belaisviai, gyvena tuo metu pas škininkus laisvai ga-
 lėjo vaikščioti kur norėjo. Buvo nemaža keliaujantių iš kaimo į
 kaimą belaisvių, laikrodininkų, mechanikų, šaltkalvių, mūrininkų ir
 kitokių. ~~Kaimuose~~ Vienaip kad jie neilgai laikydavosi.
 Buvo nemaža tokių belaisvių, kurie taip begyvendami po metus, pusant
 po metų pramoko lietuvių kalbos ir jie beveik jau nesiskyrė nuo
 kitų lietuvių gyventojų. Tik juos išduodavo vokiečiams pagalbiniai
 policininkai arba tarpusavimi bakenštauja škininkai. Trakų, Aly-
 taus ir kituose apskrityse tokie klaidžiojantieji belaisviai pradė-
 jo tariamai organizuotis į partizanų būrius ir plėšikauti. Pabėgu-
 sių belaisvių vokiečiai nešaudė, tik gražindavo atgal į stovyklas.
 Šaudė tik tuos, kurie būdavo pagautami ginkluoti ir plėšikauja.
 Nemažai buvo škininkų ir net švėtininkų, kurie slėpė belaisvius, norė-
 dami turėti pigią darbo jėgą. Yra škininkų, kurie slėpė belaisvius
 politiniams sumetimais, k.a. Trakų apskrityje, Onuškio valsčiuje,
 Aukštadvario valsčiuje, Semeliškių, Rudnės, Radiškių valsčiuose,
 Mišiškių, Aėstos, Švyrių apskrityse, Vilniaus, Alytaus apskrity-
 šiuose, Patrisonių, Jėzno, Stikliškių, Birštono ir Varėnos valsčiuo-
 se. Kiekie škininkai padėdavo belaisviams įsigyti ginklų. Belais-
 viai padarė pradžią partizaniniam judėjimui, kuris smarkiai pradė-
 jo augti aukščiausi mūrodytuose apskrityse ir valsčiuose. Belaisviams
 padeda škininkai suimami ir išgabenami į Iukiškių kalėjimą. Paskut-
 niuoju metu belaisvius laiko tikrai stambiaji škininkai.

Alytaus belaisvių stovykloje dirba vertėju Alytaus miesto
 gyventojas studentas medicinos Kostas TAMOSINAS, sūnus Polecio
 Tamosino, kuris buvo didelis tarybinės santvarkos šalininkas, bet

krastos kai-
 na žemės.
 1939 m. pie-
 ir dirbo
 9.XI. dirbo
 zdijuose.
 andrabačio
 unimo orga-
 ašininisto
 en. gavo
 važiuavo
 m. spalio
 Išvarė
 areštavo
 vežė į Mari-
 etavis,
 ius su
 aerodro-
 r Raud.
 ventojai
 aną tabu-
 buvo II
 rą kamerą.
 tarpe ke-
 buvo laiko
 1939 m. XI.

savo pritarime tarybinai savivarkai slėpė. Kostas Tamonas vi-
liam dirbo Alytaus Arbeitsamte. Pastaruoju laiku slėpatėsi nuo
vokiečių Plikos valsčiaus apylinkėse, kur turėję giminių iš tėvo
pusės. Jis daug ką galėtų papasakoti apie belaisvių stovyklą.
Belaisviai buvo panaudojami trofėjinų ginklų rinkimui ir ju-
tvarkymui. Jie buvo vokiečių Ruostungskommando širioje. Ši vokie-
čių komanda susidėjo tik iš vokiečių. Belaisviai buvo panaudojami
ir kitoms darbams.

Priešvokiškas sąjudis.

Girdėjo kalbėti, kad 1943 metų pavasarį studentai, mokslei-
viai organizuoja "Golešinio vilko" organizaciją. Gyventojų, ypač
inteligentų tarpe, buvo kalbama apie kažkokį patriotinį lietuvių
sąjudį. Asmenys, kurie įvairiais sumetimais stojo vokiečių
organizuojamus karinius dalinius, inteligentai ir šiais gyventojų
buvo persekėjami, kad jie neitų į vokiečių kariuomenę, sakydami,
mes dar vokiečius mušime, dar tavęs pareikalaus tėvynė. Vokiečių
suorganizuotose karinėse dalyse jaučiama vokiečiams
didelė neapykanta. Vengiama dainuoti vokiškas dainas, slapta
dainuojama antivokiškas. Kada vokiečiai bandė lietuvius pašaukti
į savo kariuomenę, Alytaus apskrityje viršininko įstaigoje dirbęs
Miglinas Juozas, gyvenęs Naujajame mieste, Ulanų plente, buvęs
milicijos raštininkas, perspėdinėjo šaukiamuosius į vokiečių ka-
riuomenę, kad jie vokiečių neklusėtų. Visi gyventojai vokiečiais
nepatenkinti, nežinint kuriems sluoksniams jie nepriklausyti. Pla-
čiosios masės, net vidutiniai valstiečiai, laukia tarptu-
valažios grįžimo.

1943 metais, apie gruodžio mėnesį, Traku apskrityje, Stanisla-
vuvkos kaime, kažkas nušovė policininką STRIMVIČIŲ. Bušovė jį
ar tai partizanai ar ginkluoti belaisviai. Vokiečiai suėmė neku-
riuos to kaimo gyventojus, bet neužilgo juos paleido. Apie tą patį

grastos kal-

5 na žemės.

1939 m. pla-

ir dirbo

39.XI. dirbo

sąsiužose.

sądrabučio

sąnimo orga-

sąsinisto

sąn. gavo

sąvažiavo

m. spalio

sąvarė

sąreštavo

sąvežė; Mari

sątavis,

sąsius su

sąaerodro-

sąr naud.

sąventojai

sąaną tabu-

sąbavo II

sąrą kamerą.

sątarpe ke-

sąbavo laiku-

sąm. 1942.XI.

laiką Trakų apskrityje partizanai užpuolė vieną apskrities ribose esantį policijos punktą ir jį sudaužė.

Trakų apskrities, Aukštadvario nuovados viršininkas ORLICKAS tarybiniais laikais slapstėsi, vokiečiams užėjus suiminėjo ir šaudė komunistus ir komjaunuolius. Onuškyje joje buvo suorganizuoti aktyvistai. Aktyvus vokietininkas. Joje brolis, viršilos laipsnyje, tarnauja apsaugos bataljone ir randasi kažkur Rytų fronte. Orlickis pats vyktų į frontą, tačiau pareigos neleisdžia. Vietos meniu nekenčiamas. Pats be jokių nurodymų suiminėja gyventojus išvešimui į Vokietiją.

BRAŽINSKAS Antanas dirba kažkokioje Trakų apskrities vokiečių įstaigoje, o gal ir savisaugos daliniuose, kavalerijos kadro leitenantas, tarnavęs Tauragėje, dragūnų pulke, kilęs iš Alytaus apskrities. 1932-33 metais baigė Alytaus gimnaziją. Besimokydamas buvo saugumo agentu, sekė mokinius. Tarybiniais laikais, berods, tarnavo kariuomenėje.

1943 m. pavasarį, būdamas Vilniuje, girdėjo, kad Vilniuje leidžiami lenkų kalba atsišaukimai-brošiūros antivokiško turinio.

Lietuvoje plačiai dainojamos antivokiškos dainos. Panevėžyje statybos bataljonariai dainavo vieną tokių dainų, kurios ištisai neprisimena. Dainojama ta daina buvo viešai:

Kai mus brolius karan rinko,
Tai medeliai šakos linko.
Į vagonus susodino,
O kur veža - nieks nežino
Reikėjo manęs neauginti,
Nešt upelį pasikandinti.

Dar vienos viešai dainojamos dainelės prisimena tiksliai paskutiniąsias dvi eilutes:

Nes stovim į kovą galingą,
Prikelsime Lietuvą teisiningą.

Statybos bataljono kariai, dainavusioji aukščiau minėtas dainas, privengdavo jas dainoti tiksliai tuomet, kai iš vokiečių atsirasdavo mokančių lietuviškai kalbėti, o šiaip vokiečių kari-

karininkai, buvusieji statybos bataljonuose dainojamų dainų turinio nesuprato ir, reikia spėti, kad niskas jiems ju neišvairavo.

1943 m. liepos pradžioje Panevėžio mieste statybos bataljone kariai sumušė vokiečių majorą, ilaušė jam kelis šonkaulius. Buvo sužaloti. Padėti keli į kalėjimą. 2-jo, 4-jo ir 5-jo statybos bataljonų kareiviai dažnai susiremdavo su policija dėl to, kad ši pataikavo vokiečiams ir dažnai prieidavo iki to, kad policija buvo priversta pavartoti ginklą. Kad būtų užmušty, apie tai negirdėjo. Buštynėse su policija dalyvavo Zubkus, Morozas, kurie buvo suimti.

Išėjus vokiečiams į Butrimonis, Butrimoniu valsčiaus viršaičiu buvo paskirtas PROČKUS, butrimonieškis, turi savo ūkį Butrimoniu apylinkėje, pasituris, tarnavęs pasienio policijoje ir saugumo, aktyvistas, kartu su policija persekiojo vietos komunistus, buvo ginkluotas, prisiplėšė nemažą sušaudytųjų žydų turto, bet vėliau pakliuvo į nuovados viršininko Kasperskio nemalonę ir buvo iš viršaičio vietos išmestas. Atstatydyntas iš viršaičio dirbo Butrimoniu kooperatyvo geležies skyriaus vedėju; kyšininkas, girtuoklis.

Pirmasis Butrimoniu nuovados viršininkas, dar prieš Kasperskį, buvo PILIONIS. Jis pirmasis pradėjo ruošti tarybinio aktyvo ir priešvokiškai nusiteikusių asmenų medžioklę. Buvo iškeltas į nuovados viršininko ar polivijos vado pavaduotojo pareigas į Žemaitiją, bet į kokią apskritį - nežino.

Borevičius 1942 metais, vykdamas pas savo uošvį į Onušio valsčių, apie 10 km. nuo Butrimoniu, buvo sulaikytas nusigėrusių vyrų gaujos, viso apie 20 žmonių. Toje gaujoje buvo policininkų ir civilių. Paredžius atsargos karininko liudijimą ir paaiškinus, kad vykęs pas žmoną, Borevičius buvo paleistas. Iš toj gaujoj buvusių pažieta sekančius asmenis:

1. Butrimoniu miestelio tarybiniais laikais buvusis pradžios mokyklos mokytojas, kuris tarybiniais laikais buvo veiklus, simpatizavo tarybinei santvarkai. Išėjus į Butrimonis vokiečiams triovės:

Brastos kai-
na žemės.
1939 m. pla-
ir dirbo
99.XI. dirbo
andijuose.
pūdrabačio
unimo orga-
našiniato
mon. gavo
važiavo
m. spalio
išvarė
areštavo
vežė į Mari-
etavias,
tius su
u aerodro-
ir naud.
ventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamara-
tarpe ke-
buvo laikė-
2.-38.11.

1. vokiečių administracija, pataikavo policijai. Parsidavėlių vokiečiams buvo atstumas, vertėsi spekuliacija, aistringai lošė kortomis. Pas jį buvo slaptas kortų klubas, už kurį policijos buvo jam surašyti keli protokolai.

2. BUDRA, ūkininkas, gyvenęs artimoje Butrimonių apylinkėje, smetonos laikais nuolatinis Butrimonių valsčiaus daboklės sargas, aktyvistas, prisigrobė daug sušaudytųjų turto.

3. VAITKEVIČIUS, Butrimonių apylinkės ūkininkas, Pročkaus draugas, ilgai tarnavęs pasienio policininku, savanoris-kūrėjas, aktyvus antitarybinis veikėjas, prisigrobė didelius kiekius sušaudytųjų turto, aktyviai bendradarbiavo su policija, prisigrobė turta pragėrė ir prakortavo.

Aukščiausias minėtasis PROČKUS pasigrobė sušaudytųjų žydų ūkius su visais padargais Butrimonių apylinkėje.

4. GERMANAVIČIUS, Butrimonių valsčiaus viršaitis, ilgalaikis policijos tarnautojas, stažas apie 15 metų, tarnavė Alytaus miesto nuovadoje, buvo Pivašūnų bažnytkaimio punkto vedėju, Butrimonių apylinkėje turi ūkį, kurį tvarko žmona, kilusi iš Buožių, trokštanti būti didele ponia, turi 7-8 sūnus, vyriausiajam apie 14 metų amžiaus. Viršaičių pastatytas rekomenduojant nuovados viršininkui Kasperskiui, vieton buvusio viršaičio Pročkaus. Germanavičius buvo klusnus Kasperskio įrankis. Žydų turto išpardavimas, likvidacija, išdelinimas ėjo per jojo rankas. Tuo laiku Germanavičius be saiko girtavo ir nedaug tetrūko, kad būtų susirgęs baltąja karštligė. Visuose Butrimonių apylinkės kaimuose pilna sušaudytųjų žydų turto, kurį valstiečiai įsigijo savo viršaičio pagelba. Butrimonių miesto gyventojai taipgi nemažai to turto prisiplėšė. Juknelevičius, tarybiniais laikais buvęs kažkokiu pareigūnu Butrimonyse, nepersiorientavęs, neva imdavo spagon sušaudytųjų turta, bet tikrenybėje plėšė, šliejosi prie policijos. Policija jį atstumė. Sudarė bylą už žydų turto laikymą

67
66
Brastos kai-
5 na žemės.
1939 m. pie-
ir dirbo
59.XI. dirbo
azdijuose.
bendrabačio
unimo orga-
našiniato
mon. gavo
kvažiavo
1 m. spalio
išvarė
areštavo
avele i Mari
letavis,
sius su
aerodro-
r naud.
yventojai
oną tabu-
buvo II
rą kamara.
tarpe ke-
buvo laiko-
X.-39.XI.

ir už tai kad turėjo ginklą. Buvo išvežtas į saugumą ir padėtas į Alytaus kalėjimą.

1941-42 metų žiemą iš Vilniaus į Butrimonis atvyko vokiečiai su keliais sunkvežimiais rinkti kailių, kurių prisirinko nemažai, išduodami Ukaininkams kvitus. Bet ar Ukaininkams buvo užmokėta už paimituosius kailius, nežino. Už neišdirbtus kailius buvo skiriama viena kaina, o už išdirbtus turėjo būti mokama brangiau. Didelius kiekius kailių vokiečiai surinko Butrimonių priemiestyje Piketkoje pas totorius kailiadirbius.

Alytaus miesto aktyvistų organizatorius buvo gimnazijos mokytojas, pavardės nepprisimena, gimnazistų vadinamas "BARZDA", gal būt jo pavardė buvo Brazaitis arba Barzdaitis. Alytaus gimnazijos mokinyas, aktyvistas, MIGLINAS Jonas, alytiškis, gyveno Pulko gatvėje, jojo patėvis pastaruoju metu dirbo Alytaus kelių rajone, tikrasis tėvas - Alytaus kooperatyve, geležies krautuvės vedėju.

Asmens, pas kuriuos Borevičius slapstėsi:

1. PETRAUSKIENE, kaunietė, našlė, verčiasi smulkia spekuliacija, pardavinėdama samogono, denaturato, gyvena Kaune, sem-miestyje, prie žydų ligoninės, netoli išviečių, pastatytų žuvų rinkoje.

2. VAIČIENE Ona, vadinama "ragana", gyvena kaimynystėje su Petrauskiene,

3. JOTAİKA Marijonas, gyvena Kauno apylinkėje, Vijuku kaime, einant 9 forto kryptimi, kairėj kelio pusėje ant kalno. Pas Jotaiką galima rasti pieglauką, ir jis gali nurodyti eilę kitų asmenų, pas kuriuos galima slapstytis, priminus jam atsargos leidantą Borevičių, buvusį pas jį 1943 m. balandžio mėnesį. Bet Jotaika gali būti vokiečių ir iškeldintas iš savo ūkio. Tuo atsitikimu, jeigu Jotaika būtų iškeldintas iš savo ūkio, apie jį galima sužinoti pas to paties kaimo gyventoją BIRŽINSKIŲ, gyvenančią.

gyvenančią susidėjus su kitu vyru, spekuliojančią samagonu. Užėjus
pas ją reikia paprašyti samagono ir išsikalbėjus paklausti apie
Joteiką.

Pas Joteiką slapetėsi Feliksas Vitkauskas, šaltkalvis, mstęs
darbą prie vokiečių, tarybiniai nusiteikęs, vokiečių okupacijos
pradžioje dirbęs prie Žaliojo tilto atstatymo. Vitkausko žmona
gyvena kaimynystėje su Joteika, paskutinis gyvenamas namas, kalne
mirėje plento pusėje.

67
66
Brastos kai-
5 na žemės.
1939 m. pla-
ir dirbo
39.XI. dirbo
asdiuose .
bendrabačio
aunimo orga-
mašinisto
žen. gavo
uvažiavo
1 m. spalio
išvarė
areštavo
avežė į Mari
letavio,
tius su
by aerodro-
ir naud.
yventojai
ianą tabu-
o buvo II
irą kamerą.
tarpe ko-
bavo 1940.
11.-39.XI.